

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ ТА ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ЗЕМЛЕУСТРОЮ

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
ОС «Магістр»

на тему: «Просторове планування у новому
адміністративно-територіальному поділі»

Виконав студент 6 курсу *МАГ-61*
Спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Переброта А.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник: Петришин І. О.
(прізвище та ініціали)

Рецензент: Жидачевський Р.М.
(прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ - 2022 р.

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ І ТУРИЗМУ

Кафедра _____ землеустрою _____

Освітній ступень _____ магістр _____

Спеціальність _____ 193 «Геодезія та землеустрій» _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ к.е.н., проф., М.С. Богіра

«___» ___ 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Студенту групи _____ Покинсьброда А.В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Тема дипломної роботи: «Просторове планування у новому адміністративно-територіальному поділі»

Керівник проекту (роботи) к.е.н., доц.Костишин О.О.

затверджені наказом ЛНУП від 01.11.2021 р. № 31/к-с

Строк подання студентом проекту (роботи) до 29.11. 2022 року

Вихідні дані до проекту (роботи):

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які необхідно розробити)

Перелік графічного матеріалу з точним зазначенням обов'язкових креслень мультимедійна презентація (15 слайдів).

Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата		Відмітка про виконання
		завдання видав	завдання прийняв	
З охорони навколишнього середовища	доцент Н.Д. Петрик			
З охорони та захисту населення	доцент Ю.І. Кальчук			

Дата видачі завдання «__» _____ 2021р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

/п	Розробка проектного рішення	Робота над текстовою частиною	Робота над графічною частиною	Термін виконан.	Відмітка керівника ДР про виконання
	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі ДР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану.	Складання програми. Написання пояснювальної записки (Розділи: 1, 2, 3)	Підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи	15	Викон.
	Розробка проектного рішення та його обґрунтування	Написання проектної частини (розділ 4.)	Виготовлення планової основи для основного варіанту проекту	10	Викон.
	Еколого-економічне обґрунтування проекту. Розробка пропозицій щодо реалізації проекту. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи.	Написання економічної частини проекту висновків і пропозицій з реалізації проекту, питань охорони праці і захисту населення та охорони природи. Кінцеве редагування пояснювальної записки.	Оформлення кінцевого варіанту проекту та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ДЕК	20	Викон.
	Кінцеве оформлення дипломної роботи	Здача пояснювальної записки керівнику ДР. Виправлення його зауважень. Здача ДР. На рецензування	Кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць	10	Викон.
	Підготовка до захисту в ДЕК. Пробний захист на випускній кафедрі	Написання доповіді й погодження її з керівником ДР.	Виправлення зауважень у графічній частині	5	Викон.

Студент _____
(підпис)Покинська А.В.
(прізвище та ініціали)Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)Костишин О.О.
(прізвище та ініціали)

Реферат

УДК: 332.2:332.36

Просторове планування у новому адміністративно-територіальному поділі. Покинсьброда Адріана Василівна. - Кваліфікаційна робота. Кафедра землеустрою. - Дубляни, Львівський НУП, 2022. 73 с. текст. част., 8 табл., 9 рис., 30 джерел, презентація.

Затвердження і розроблення містобудівної документації сьогодні залишається актуальним, постає з новими викликами, спричиненими військовим станом. Наголошено, що питання складання комплексного плану базується на основі генеральних планів територій територіальних громад.

Обґрунтовано, що основною складовою просторового планування і підґрунтям організованого збалансованого розвитку об'єднаних територіальних громад виступає документація з просторового планування (містобудівна документація), яка визначається, регулюється та реалізується системою законодавчих і нормативно-правових актів у сфері містобудування (просторового планування).

Проаналізовано становлення і реальний стан Куликівської селищної територіальності громади - просторові умови, комплексний склад організації сільського господарства.

Зроблені відповідні висновки і пропозиції щодо обмеження використання території на конкретній адміністративно-територіальній одиниці.

Ключові слова: просторове планування, адміністративно-територіальна одиниця, містобудівна документація, межа території територіальності громади, Державний земельний кадастр, землеустрій.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	6
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ В ТЕРИТОРАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	8
1.1 Законодавче підґрунття комплексного планування	8
1.2 Історичні аспекти розвитку просторового планування адміністративно-територіальних одиниць у розвинених країн	13
2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПРОСТОРОВИХ УМОВ НА ТЕРИТОРІЇ КУЛИКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	18
3. ПЕРСПЕКТИВА ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ У НОВОМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ПОДІЛІ	33
3.1 Формування стратегічних цілей розвитку громади та обґрунтування напрямів їх досягнення	33
3.2 Пропозиції до функціонального зонування території при розробленні генерального плану	44
4. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	50
5. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

Вступ

В Україні реалізується земельна реформа та реформа децентралізації, які передбачають передачу повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад.

Важливою складовою та запорукою реалізації цих реформ є формування спроможних громад та можливість громад управляти своїми територіями, в тому числі шляхом розроблення документів державного планування, одним з яких є комплексний план просторового розвитку території територіальної громади.

У 2020 році, із прийняттям Верховною Радою Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель», територіальні громади отримали право планувати майбутнє використання всієї своєї території (як в межах, так і за межами населених пунктів). Документація, яка допоможе це виконувати називається «комплексний план просторового розвитку території територіальної громади» (надалі – комплексний план) і поєднує в собі 10 видів містобудівної та землевпорядної документації [8].

Комплексна оцінка території – це найдетальніший аналіз ситуації, який охоплює всі сторони життєдіяльності, дає змогу оцінити поточний стан і тенденції використання наявних об'єктів, перспективу, створює основу для виявлення можливостей і бажаних і небажаних змін у громаді, а також для прийняття зважених рішень щодо цілей розвитку. Комплексна оцінка визначає ключові питання та висновки щодо майбутнього землекористування, які необхідні для подальших кроків планування.

Зокрема, це відповідальність приватних органів власного уряду за забезпечення ефективного використання природних ресурсів з попереднім розглядом відповідних планів, а також запропонованої підготовки до розміщення, спеціалізації та розвитку підприємств і установ, якими б вони не були. про форму власності, про ці речі на території, які мають відношення до

тих, хто береться діяти. По-перше, заробітна плата за користування природними ресурсами також є джерелом наповнення місцевих бюджетів.

Влада суспільств територіальних одиниць значною мірою визначається тим, наскільки ефективно вони використовують свої ресурси для організації наявної та живої матеріальної влади.

Вона є джерелом потенційних резервів і засобом їх відтворення, а також має ключову роль у визначенні функції, напряму та динаміки розвитку.

Функціонування інфраструктурної ринкової економіки вимагає від територіальної громади вирішення численних завдань управління потенційними ресурсами, зокрема максимального використання потенційних ресурсів, підвищення здатності до швидкої адаптації до ринкових умов, що змінюються.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні підходів до просторового планування у новому адміністративно-територіальному поділі.

Завдання дослідження:

- обґрунтувати законодавче підґрунття комплексного планування;
- проаналізувати стан та проблеми розроблення комплексних планів просторового розвитку території територіальних громад;
- встановити передумови розвитку території головними засадами яких є планувальні рішення комплексного плану;

Об'єкт дослідження – сучасний стан і проблеми розробки містобудівної документації для реалізації Комплексного плану території територіальної громади.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та прикладних базисів розвитку громад та напрями їх реалізації.

Дипломна робота складається із текстової частини. Текстова частина (пояснювальна записка) складається з вступу, п'яти глав, висновків і пропозицій, та списку використаних джерел.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

1.1 Законодавче підґрунття комплексного планування

У країнах західноєвропейських принципи розвитку території лежать в основі загальних формулювань просторового планування. Сучасна цивілізація несе загрози для природи, здоров'я і життя людини, того побутує безперечна закономірність здійснювання заходів у просторовому плануванні відповідно до домінанту звичайного просторового розвитку.

Необхідність розгляду, обговорення та балансування неузгоджених державних та приватних інтересів в контексті розвитку території є фундаментальною платформою просторового планування. Основою отримання управлінських рішень для здійснення інвестицій у наявну територію є практично уся документація з просторового і містобудівного планування, що визначає усі резерви і можливості розвитку території а також правила такого розвитку. Окрім сього, завірнення документації з просторового і містобудівного планування місцевою радою громади додає відчуття всебічної стабільності серед жителів тобто, вони вже поінформовані, що може існувати і що не може бути зведено по сусідству; служить конкретною основою серед землевласників для оцінки їх нерухомості, а також можливість для інвесторів одержати чіткі та прозорі засади використання простору.

До цього часу не було в українському законодавстві визначення терміну «просторове планування». Запозичивши його в європейських країнах, українські містобудівельники почали вживати як синонім словосполучення у своєму професійному середовищі - «містобудівна діяльність». Одне з перших визначень є таким:

Просторове планування — сукупність організації дій органів місцевого самоврядування та виконавчої влади щодо дефініції територій для розселення, застосування місця праці, оздоровлення та відпочинку, інженерно-транспортної інфраструктури, та інакших об'єктів напрямом розробки та

затвердження документації з просторового планування та затвердження її рішень [18].

Зрозумілим, вичерпним є наступне визначення терміну «Просторове планування»:

Просторове планування - спроби суспільства впливати на просторовий розподіл людей, їх діяльність та ресурси.

Ключовий елемент просторового планування – врівноваження різних, часто суперечливих, державних та приватних інтересів.

Просторове планування – як інструмент досягнення цілей сталого розвитку:

- Основа для просторового планування забезпечується стратегічними цілями розвитку
- Просторове планування є важливим інструментом сприяння сталому розвитку та покращенню якості життя
- Більшості цілей сталого розвитку неможливо досягти без належної системи просторового планування

Діалог - ініціалізація діалогу

Інклюзивність всі сторони повинні бути представлені

Громадянська участь стимулювання активності

Субсидарність: децентралізуйте, якщо можливо, централізуйте, якщо це необхідно

Пропорційність: баланс між правилами, нормами та відповідальністю

Вертикальність: поєднання місцевих потреб та інтересів із вищими рівнями планування

Горизонтальність: секторальна та транскордонна координація

Вдосконалення зацікавлених осіб: розвиток здатності планувати та діяти

Прозорість: гарантування захисту прав і збереження ресурсів

Прогнозування майбутнього: планування використання ресурсів в майбутньому

Ітерація: моніторинг змін та адаптація до них

Рис. 1 Основні принципи просторового планування [18]

Розвиток: створення нових просторів, відновлення існуючих
Регулювання: розробка правил та положень, їх затвердження та застосування
Координація: узгодження планів різних суб'єктів через визначення пріоритетів та формування спільного бачення

Рис. 2 Основні функції просторового планування

Загальноприйнята ієрархія нормативно-правових актів України за юридичною силою:

- Конституція України;
- Кодекси України;
- Закони України;
- укази та розпорядження Президента України;
- Постанови Кабінету Міністрів України;
- Постанови, Положення, Інструкції Міністерств і Відомств.
- Ще у 2008 році було прийнято Концепцію єдиної, власне, системної акумуляції нормативно-правових актів в даному контексті державного земельного кадастру, яка повинна:
 - Належним чином відповідати даному законодавству;
 - урахувати основні практичні завдання органів центральної виконавчої влади з питань земельних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища у забезпеченні реалізації єдиної науковотехнічної політики у цій сфері;
 - узагальнювати та творчо застосовувати основні досягнення міжнародних, міждержавних, регіональних та національних систем стандартизації та нормування розвинених зарубіжних країн.

Основні нормативно-правові акти України (рис.3), що регулюють управління земельними ресурсами:

Рисунок 3. Основні нормативно-правові акти України щодо управління земельними ресурсами [32]

Основний закон держави - Конституція України [12], що є загальним сукупним збірником сталих, юридично незаперечних норм, що акумулюються буквально на всі сфери суспільства і є головним ядром національної правової базової системи для розвитку українського законодавства в цілому.

Стаття 13 КУ розкриває питання, пов'язані із наданням чи закріпленням права користування на природні ресурси та права власності ними. Тут під «природним ресурсом» розуміється люба частина навколишнього середовища природи, яку людство використовує чи надалі зможе використовувати для своїх потреб з потрібною усім метою враховуючи і земельні ресурси. Приведена ця стаття Конституції України вміщає багатогранний перелік усіх природних ресурсів, визнає їх об'єктами права власності українського народу на які і поширюються суверенні права нації.

Становлення основних засад у регулюванні земельних і майнових відносин у сучасних умовах, основна структура земельного законодавства та інші питання в цьому контексті лежать в основі Стаття 14 КУ. Ще в цьому положенні (статті) визначається правовий режим землі, як одного з найголовніших природних ресурсів, що визнаний базовим національним

капіталом та знаходиться під характерною охороною краю. Конституційною засадою для реалізації земельного законодавства і продуктивності господарської діяльності є саме ці положення приведеної статті [12].

Земельний кодекс України [11] розкриває основні концептуальні положення земельних відносин, закріплених у статтях.

До складу земель України, згідно статті 18 ЗКУ, входять всі землі в межах її кордонів, а саме: землі зайняті водними об'єктами та острови, що за цільовим застосунком поділяються на різні категорії.

Розділ 7 ЗКУ повністю присвячений галузям – управлінню, охороні і використанню за призначенням.

Вивчаючи текстову частину Закону України «Про землеустрій» [12] розуміємо, що управління землекористуваннями є однією із складових забезпечення землеустрою. До заходів землеустрою можна віднести передбачені документацією із землеустрою роботи щодо раціонального використання та охорони земель, формування та організації території об'єкта землеустрою з урахуванням їх цільового призначення, обмежень у використанні та обмежень (обтяжень) правами інших осіб (земельних сервітутів), збереження і підвищення родючості ґрунтів.

Згідно з Законом України «Про охорону земель» тлумачення поняття [6] «охорона земель» зводиться до системи економічних, організаційних, правових, технологічних, частково демографічних та інших міроприємств, спрямованих на перешкоджання неаргументованому вилученню земель сільськогосподарського застосування для несільськогосподарських потреб, доцільного використання земель, відновлення (відтворення) і збільшення родючості ґрунтів, зменшення антропогенного впливу, підняття продуктивності лісових земель, забезпечення і врахування особи ривого режиму використання земель рекреаційного, природного охоронного, оздоровчого та історико-культурного застосування (призначення).

Вирішальними задачами урядового (державного) контролю за використанням та охороною земель згідно Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» є:

- гарантій забезпечення земельного законодавства України органами державної влади також органами на місцях, особами фізичними та юридичними;
- у сфері охорони та раціонального вживання земель має місце забезпечення виконання державної політики;
- своєчасне виявлення та запобігання порушень законодавства України у даній галузі (використання та охорони земель), та прийняття відповідних дій для їх скасування;
- додержання усіма власниками землі та землекористувачами відповідних постулатів у сфері охорони та використання земель: не забруднювати землі, підвищувати родючість ґрунтів, покращувати стан рослинного і тваринного світу, водних ресурсів та інших різноформатних природних ресурсів [29].

Згідно із Законом України «Про державний земельний кадастр» [24] земельний кадастр формується і систематизується з подальшим наміром інформаційного і електронного забезпечення органів державної влади та органів локального самоуправління, фізичних та правничих осіб при:

- систематичному регулюванні земельних відносин;
- якісному управлінні земельними і просторовими ресурсами;
- організації раціонального використання та охорони земель;
- фактичному здійсненні землеустрою;
- проведенні оцінки землі;
- формуванні та веденні містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів;
- справлянні плати за землю.

У травні 2021 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» [9].

Просторовою складовою підгрунтя успішного збалансованого розвитку територіальних громад виступає документація з просторового планування (містобудівна документація), яка визначається, регулюється та реалізується системою законодавчих і нормативно-правових актів у сфері містобудування (просторового планування).

Досить розгалужена система нормативно-правових актів є ієрархічно структурованою за трьома рівнями, до яких можна віднести наступні основні нормативно-правові акти, що регулюють питання просторового планування:

1. Вищий рівень включає – Конституцію України; Цивільний, Господарський, Земельний, Водний кодекси України; Укази Президента України згода на обов'язковість міжнародних договорів України яких надала Верховна Рада України, та котрі є частиною національного законодавства;; Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та інші.

2. Галузевий рівень – нормативно-правові акти, що містять норми певної галузі права, наприклад, у сфері містобудування (просторового планування) – Закони України:

1. «Про основи містобудування», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про землеустрій», «Про архітектурну діяльність», та інші;

2.«По основи містобудування», , «Про землеустрій», «По регулювання містобудівної діяльності» «Про архітектурну діяльність», Про комплексну перебудову кварталів (мікрорайонів) віджилого житлового фонду», та інші;

3.«Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд», «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки», «Про стратегічну екологічну оцінку», та інші.

3. Місцевий рівень – розпорядження місцевих органів виконавчої волі, локальних державних адміністрацій, (накази) та рішення органів місцевого самоврядування. Всю сукупність законодавчих і нормативно-правових актів, які керують діяльністю з просторового планування в територіальних громадах також поділимо на певні групи:

1) перша – це група, що питання регулює згідно процедур, які пов'язані з втіленням планів щодо реалізації повноважень усіх органів виконавчої влади, органів на місцях новостворених адміністративно-територіальних утворень, інших, не врахованих, суб'єктів у містобудівній діяльності;

2) друга група визначає основні вимоги щодо складу, змісту текстової частини, порядку її розроблення, затвердження та застосування документації з просторового планування;

3) третя – це група, що провадить суміжні або подібні види діяльності, пов'язані з розробленням, затвердженням і використанням документації з просторового планування, вимоги, що стосуються до містобудування, або передбачають створення набору інформації, яка є фундаментальною при розробленні містобудівної документації [18].

1.2 Історичні аспекти розвитку просторового планування адміністративно-територіальних одиниць у розвинених країнах

Дослідження формувань та детальна організація бюджетів на місцях в майже усіх розвинутих країнах, зокрема європейських, стала важливою сходинкою для створення оперативної системи місцевих бюджетів в умовах проведення адмінреформи в Україні. І в європейських країнах курс у багатofункціональному територіальному розвитку в системі бюджетної сфери передався на місці, наша держава теж намагеться по їхньому зразку налагодити порядок у цій сфері. Ці питання на часі і досить важливі, адже ніша бюджетів – це завжди запорука перспективного розвитку будь якої галузі, системи, підприємства тощо.

Саме тому, успішний розвиток новоствореного, чи вже існуючого місцевого самоврядування, просторові особливості, фінансове забезпечення доречно утворити з огляду об'єднання таких напрямів просторового дослідження: побудові адміністративно-територіального устрою країн-союзників Європи як фундаментального продуктивного дієвого місцевого самоврядування та властивостей зформування і стабільного функціонування бюджетів місцевих в обсягах становлення фінансової децентралізації і даного реформування [15].

Основні принципи децентралізації на практиці в більшості країнах - Німеччина, Франція, Польща і інш. був ключовий процес регіоналізації, як наслідок, що і вплинув на пертурбацію усієї системи урядування в цих державах у ХХ ст. та створенні автономії, як регіональної так і місцевої. Економісти майже усього Заходу та і інші науковці в цій галузі віддають належну увагу цим питанням та вважають, що вирішальними напрямками і векторами політики більшої частини Європи становить сучасна деконцентрація, вдала децентралізація та особливо регіоналізація. Комплекс проблем, які склався під час децентралізації в Україні і ті питання які на сьогодні треба усунути, дуже важливо запозичити в розвинутих країнах. І пришвидшемо цей процес, і менші набереться помилок. Тут потрібно врахувати і людський фактор при суспільноекономічних процесах, і розуміти, що вплив народу на управління і суспільне і політичне є саме вирішальне. Тому повинна зберігатись певна послідовність. [15].

Під час децентралізації, ці країни колись неодноразово зустрічались з визначальним вектором розвитку системи фінансів в управлінському контексті та закономірністю поліпшення адміністративно територіального устрою в останні роки. Мотивом таких вимог у європейських державах, які проектували автономізацію нових утворень опорного ступеня, була відсутність бази даних щодо демографічної, соціальної, матеріальної та територіальної сфери для реалізації належних прав та надання громадських послуг відповідного рівня.

Тому проведені реформації в цих країнах щодо місцевого самоврядування теж брали початок з укрупнення або збільшення територіальних індивідів базового рівня та формування належного устрою на цій території з відповідними вимогами розвитку - географічними, історичними та економічними [1]. Зменшується кількість органів локального самоврядування, зокрема, в країнах таких як Швеція, Литва, Данія - на 80%, в Німеччині – вдвоє, у Великобританії – на 77%. З 1965 по 1977 років внаслідок цих реформ загалом малі населені пункти були або об'єднані чи згруповані під загальним управлінням у відповідні асоціації (табл. 1).

Ці реформаторські напрями були пов'язані з різними причинами напередодні децентралізації з усього вище сказаного впливає: обов'язковість даної реформи, фортифікація демократії на місцях, збільшення прибуткового запасу громади.

Таблиця 1

Кількість адміністративно-територіальних одиниць базового рівня в окремих країнах Європи

Держава	Базові одиниці місцевого самоврядування		Особливості організації
	Назва	Кіл-ть	
Австрія	Громади	2359	14 міст та м. Відень мають особливий статус
Бельгія	Муніципалітети	589	262 Валлонських муніципалітети, 19 Брюссельських муніципалітети, 308 Фламандських муніципалітети
Болгарія	Муніципалітети Кметства та округи	260 3850	Передбачено поділ муніципалітетів на кметства та округи, створені радою муніципалітету
Великобританія	Округи та інші терит. утворення: Англія - унітарні утворення - метропольні округи - округи - райони Лондона Шотландія - унітарні утворення Уельс - унітарні утворення - округи	47 36 23 33 32 22 26	

продовж. таб 1

Греція	Муніципалітети Комуни	900 133	
Данія	Муніципалітети	98	
Естонія	Муніципалітети	227	
Іспанія	Муніципалітети	8111	
Італія	Комуни	8103	
Кіпр	Муніципалітети Комуни	33 85	
Латвія	Муніципалітети Міста-райони	535 7	Органи публічної влади містрайонів здійснюють повноваження як муніципалітету, так і району
Литва	Муніципалітети	60	
Люксембург	Муніципалітети	118	
Мальта	Місцеві ради	68	
Нідерланди	Муніципалітети	496	
Німеччина	Громади	14000	
Польща	Гміни	2489	
Португалія	Муніципалітети Метропольні округи Лісабон та Опорто Парафії	308 4252	
Словаччина	Муніципалітети	2887	
Словенія	Міські муніципалітети Сільські муніципалітети	11 181	
Туреччина	Міські муніципалітети Метропольні муніципалітети Сільські муніципалітети	3215 16 35128	
Угорщина	Муніципалітети	3168	Включають: 3122 міст та сіл, 22 урбанізованих графства, місто Будапешт та 23 його округи
Фінляндія	Муніципалітети	446	
Франція	Муніципалітети	36763	
Чехія	Муніципалітети	6254	
Швеція	Комуни	288	

Джерело [1]

Поставлені цілі перед собою кожною державою надавали ряд напрямків реформування та види реалізації. Метою ефективності було підвищення адміністративного потенціалу завдяки об'єднанню маленьких територіальних громад в більші територіальні одиниці. Також повинен бути збережений взаємозв'язок між потенційним населенням та існуючою чи новоутвореною владою, що досягався завдяки формуванню перехідних перебудов міжмуніципальної кооперації.

В результаті утворено дві схеми, що є в наявності адміністративно-територіального реформування Європейських країн: південноєвропейську, що окреслює союз громад в малі об'єднання базового рівня (Франція, Італія та інші); північноєвропейська яка зформована з великих чи середніх базових адміністративно-територіальних утворень (Швеція Великобританія).

Незважаючи на вимоги, потреби та концепції реформування в країнах Європи сформувалися зовсім різні за розміром та відмінні від застарілих повноваженнями базові ланки нового адміністративно-територіального укладу.

У Швеції кількість комун в результаті укрупнення скоротилася вдесятеро.

Насьогодні їх нараховано 2188, де середня чисельність жителів комуни становить 24 тис. осіб.

У країні Данія - 55 тис становить середня чисельність жителів базової адміністративно-територіальної одиниці, у Великобританії – сто двадцять тисяч осіб, в Німеччині – сорок п'ять тисяч жителів. В Італії сучасні комуни в дев'яностих роках з'являлися при щонайменшій кількості проживаючих осіб на території – десять тисяч. Комуни, де чисельність жителів була меншою за п'ять тисяч стимулювалися різними методами існуючим законодавством або пропонувалось об'єднатись до більших комун. Цю саму картину бачимо і в Україні. Є громади з дуже різною чисельністю населення, які в свою чергу не прослідковуються ні за якими параметрами : кількісним чи якісними [14]. Але розуміння того, що кількість населення – це надійний економічний потенціал населеного пункту, ці моменти становлення якісної

адміністративно-земельної реформи можна беззаперечно запозичити, чи взяти до уваги і втілювати у реальність. Все це пропонувалось добровільно, як і в нас, так і за кордоном. Але враховуючи дуже повільний процес цієї реформи, об'єднання не пройшло безболісно для певних населених пунктів, сільських рад, міст, районів і селищ. Подекуди опирались до останнього, щоб залишитись в окремому статусі. Але рішення приймалось на центральному рівні, і не підлягало обговоренню.

Позитивні результати реформування в країнах Заходу говорять про необхідність та обов'язковість контролю з боку держави в ході адміністративно-територіального реформування та управління. Тако потрібно вільно визнавати, що існування суб'єктивних конфліктів та невідповідність інтересів різних суспільних груп на локальному ступені не може бути в перспективі.

Було вчасно проведено капітальну роботу в напрямі оптимізації системи адміністративно-територіального устрою до стандартів NUTS. В результаті визначення бажаного кожною державою євроінтеграційного напрямку перспективного розвитку кожною з держав, євросоюзу.

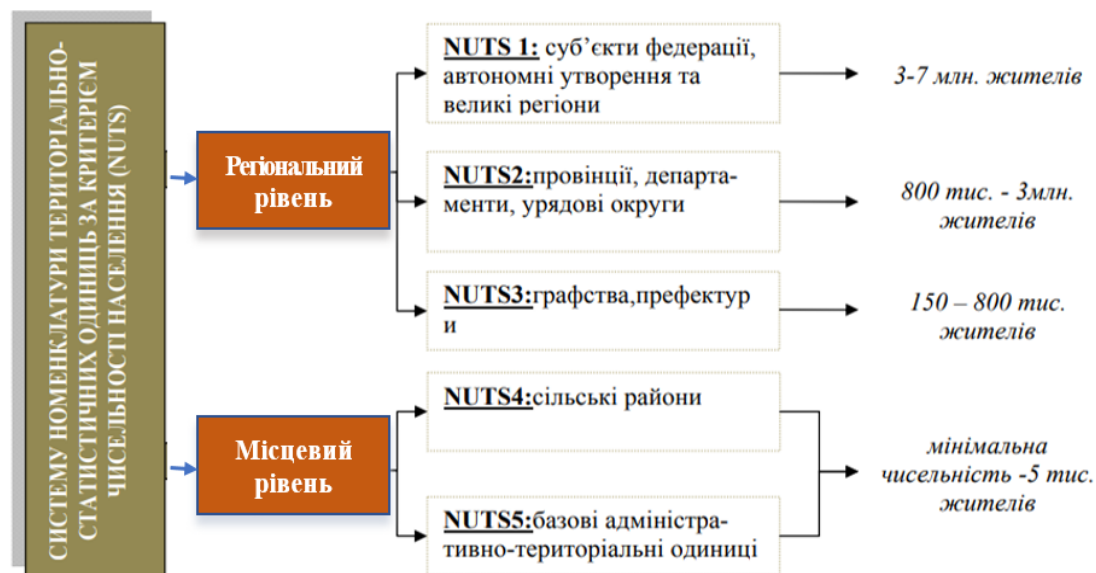

Рис. 4. Система номенклатури за критерієм чисельності населення (NUTS) створених територіально-статистичних одиниць

Уряд Литви пропонує наступні ступені відповідності єдиній системі адміністративно-територіальних одиниць Європейського Союзу. Згідно

Закону в Словаччині у 1996 році «Про територіальний і адміністративний поділ Республіки Словаччини» було сформовано адміністративно-територіальний розподіл краю, котрий встановив 79 округів та 8 країв., адміністративно-територіальний поділ країни в результаті адаптації до системи NUTS характеризується такими рівнями: NUTS3 – це вісім країв NUTS чотири та п'ять – це населені пункти місцевого рівня NUTS один – Словаччина, NUTS два – Братиславський край, Центральна Словаччина Східна Словаччина Західна Словаччина [16].

Отже, реформування територіальних структур на основі системи NUTS призначає формування стабільної системи країн Європи в управлінні на рівні регіонів та місцевих агроформувань.

Формування стабільності в системі управління персоналом на локальному і державному рівні це своєрідне забезпечення єдиного підходу до цього процесу в різних країнах, на основі вище згаданої системи. Майже тисяча сімсот тисяч осіб становить типова кількість населення в областях України. ситуація непроста і в районах. Середня площа району у Франції понад п'ять тисяч квадратних кілометрів а в Україні трохи більше тисячі кв. км., в Іспанії понад дев'ять тисяч, що в чотири рази більше Францію та у вісім разів більше за нашу державу. Схожа ситуація і щодо чисельності населення в районах: в Іспанії понад сімсот тисяч 737 тис. жителів, у Франції понад п'ятсот 559 тисяч осіб в нашій Україні вона являє 95 тис. осіб, а подекуди і менше, особливо в сучасних воєнних умовах, де не можливо прослідкувати тенденцію міграції населення, і взагалі зпрогнозувати можливості розвитку будь якого регіону чи територіальної громади. Але розуміємо, що необхідність оптимізації районів та наближення їх до стандартних вимог NUTS три в багатоманітний час твердило багато відомих вчених.

Дальше, мова йде про відповідність вимогам ЄС щодо адміністративнотериторіального устрою держави утворення нових формувань адміністративно-територіальних утворень, які б мали забезпечували

найбільше ефективно використання фінансово, економічного, екологічного запасу та наближеність громадських послуг до жителів.

Одним з етапів є оперативний розподіл завдань і компетенцій привселюдної влади та затвердження за органами місцевого самоврядування належних і потрібних повноважень під формування спроможних адміністративно-територіальних утворень і під час повноцінного функціонування. Тому на базі положення субсидіарності надаються повноваження органів локального самоврядування з найвищим показником географічного наближення надання суспільних послуг до зони проживання населення, а сам місцевий орган, котрий вписує і видає певні рішення про надання тих чи інших субсидій, до питання, яке можливо вирішити. В Німеччині наприклад, існує п'ять рівнів системи розподілу доручень і становлення компетенцій публічної адміністрації передбачає розподіл на. Такі завдання, як міжнародні відносини оборона, кредитна політика, розвиток атомної енергетики, загальнонаціонального значення вирішуються на основному, або першому федеральному рівні. Другий рівень - вирішуються питання вищої освіти, соціокультурного розвитку, телебачення, радіо та діяльність поліції, визначення сталого порядку місцевого самоврядування (рівень шістнадцятьох федеративних земель).

Країна Швеція. Тут три рівні влади: місцева, регіональна, центральна. Поділ завдань та функцій розподілений однакового між ними з певними характерним моментами.

Місцевий рівень: тут повноваження поділяються на ті, що надані в сфері загальної компетенції, тобто через законопроекти про управління на місцях, та на повноваження які за рахунок спеціальних законів формуються на місцях. Тут мається на увазі, питання розвитку культури, будівництво та обслуговування доріг та вулиць, водопостачання, дозвілля, водовідведення, формування транспортного сполучення та ін.

З боку органів регіонального управління на локальному рівні надаються деякі повноваження спеціальним законодавством. Це насамперд, охорона

матері та дитини, це право соціальної безпеки з приводу догляду за особами старшого віку а також функціонування різних аварійних служб.

На різних рівнях Європа та більшість країн здійснює розподіл повноважень взагалі, на основі положення повселюдної компетенції. Повноваження наведені на рис. 1.9. в країнах ЄС, що стосуються компетенцій влади на місцях. Виходячи, насамперед, на можливості найбільшої апроксимації суспільних послуг до їх набувачів варто зауважити, що залежно від порядку розподілу доходів між бюджетами різних рівнів і формуються основні повноважень органів місцевого самоврядування.

Опрацьовуючи формування дохідної і податкової частини місцевих бюджетів, доречно зауважити, що поміж європейських країн є і землі, формування доходів місцевих бюджетів яких більшою мірою залежать від трансфертів, розподіл котрих здійснюється на центральному рівні місцеві і країни, де бюджети описуються високим ступенем фіскальної автономії.

Особливості розвитку місцевих бюджетів в сучасній Україні в історичному контексті розвитку місцевого самоврядування переплітаються з часом і в основному зосереджено під впливом радянського періоду. Характеризується ця системи управління та фінансового забезпечення місцевого рівня наступними предметними концепціями:

- формування місцевих бюджетів завжди і повністю залежали від отримання коштів і фінансових ресурсів з центру.
- централізація державної влади лише формально розуміла самостійність органів самоврядування внаслідок чого і утворилась переважаюча більшість «загальнодержавних» інтересів в практиці органів влади на місцевому рівні з повним або частковим ігноруванням інтересів утворень на місцях.

АВСТРІЯ	ДАНІЯ	ІСПАНІЯ	ЛИТВА
<p>Загальні питання муніципалітетів</p> <p>Місцева система охорони здоров'я</p> <p>Місцеве планування</p> <p>Управління місцевим дорожнім рухом</p> <p>Організація публічних заходів та активності місцевої громади</p>	<p>Соціальні послуги: надання та фінансування</p> <p>Початкова освіта та спеціальна освіта</p> <p>Загальні питання муніципалітетів</p> <p>Місцева система охорони здоров'я</p> <p>Інтеграція іммігрантів</p> <p>Місцеве планування та охорона довкілля</p> <p>Підтримка доріг місцевого значення</p> <p>Організація публічних заходів та активності місцевої громади</p>	<p>Підтримка правопорядку</p> <p>Співпраця в освітній галузі</p> <p>Місцеве планування</p> <p>Охорона здоров'я</p> <p>Підтримка історико-культурної спадщини</p> <p>Захист прав споживачів</p> <p>Водопостачання та освітлення громадських місць</p> <p>Муніципалітети з кількістю жителів більше 5 тис. осіб – переробка побутових відходів</p> <p>Муніципалітети з кількістю жителів більше 20 тис. осіб – протипожежний захист та цивільна оборона, соціальний захист</p> <p>Муніципалітети з кількістю жителів більше 50 тис. осіб – охорона навколишнього середовища та управління громадським транспортом</p>	<p>Територіальне планування</p> <p>Місцевий розвиток</p> <p>Організація транспортного сполучення</p> <p>Охорона навколишнього середовища</p> <p>Житлове будівництво</p> <p>Благоустрій доріг місцевого значення</p> <p>Освіта та перепідготовка кадрів</p> <p>Охорона здоров'я на місцевому рівні</p> <p>Підтримка правопорядку</p> <p>Культурний розвиток громади</p> <p>Протипожежна безпека</p> <p>Туризм</p>
НІМЕЧЧИНА	ПОЛЬЩА	ФРАНЦІЯ	ДАНІЯ
<p>Самоврядні завдання, виконання яких передбачене на добровільній основі (стимулювання економічної активності, підтримка транспортної інфраструктури, управління енергопостачанням, культура та спорт співпраця з муніципалітетами інших країн)</p> <p>Самоврядні завданняна обов'язковій основі (місцеве планування, підтримка і будівництво початкових шкіл, водопостачання та водовідведення, організація дозвілля, соціальне забезпечення і підтримка молоді, відновлення природних ресурсів)</p>	<p>Землеустрій</p> <p>Охорона навколишнього середовища</p> <p>Охорона здоров'я</p> <p>Освіта</p> <p>Управління нерухомістю</p> <p>Водне господарство</p> <p>Транспортне сполучення</p> <p>Соціальна допомога</p> <p>Культура і охорона пам'яток архітектури</p> <p>Спорт</p> <p>Протипожежна безпека та правопорядок</p> <p>Озеленення на місцевому рівні</p> <p>Ярмарки та ринки</p> <p>Цвинтарі</p>	<p>Соціальний захист</p> <p>Охорона здоров'я</p> <p>Освіта</p> <p>Економічний розвиток муніципалітету</p> <p>Міське планування</p> <p>Охорона навколишнього середовища</p> <p>Культура</p>	<p>Повноваження, надані в сфері загальної компетенції (культура і релігія, благоустрій доріг місцевого значення та парків, водопостачання, водовідведення та переробка побутових відходів, енергопостачання, охорона навколишнього середовища)</p> <p>Повноваження, надані згідно спеціального законодавства (соціальний захист, шкільна освіта, міське планування, послуги у випадку надзвичайних ситуацій)</p>

Рис.5. Повноваження органів місцевого самоврядування на прикладі окремих країн ЄС Джерело: [1].

2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПРОСТОРОВИХ УМОВ НА ТЕРИТОРІЇ КУЛИКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Завершення процесу об'єднання територіальних громад у 2020 році, зумовило проведення чергових місцевих виборів та формуванням нової системи адміністративно-територіального устрою, а саме реформуванням територіальної організації влади на субрегіональному (районному) рівні, синхронізацією цього процесу з впровадженням освітньої, медичної та інших секторальних реформ.

Державна політика нашої країни у сфері місцевого самоврядування посилається на зацікавлення жителів територіальних громад і окреслює децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування вагомих моментів повноважень, різного виду ресурсів та рівня відповідальності. В фундаменті цієї політики стоїть положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найвагоміші стандарти соціальних відносин у цій сфері.

Реалізація положень Концепції та завдань Плану заходів реалізовувалась відповідними першочерговими змінами Конституції України, а також формуванням пакету нового законодавства.

Перш за все, зміни до Конституції вирішили питання і можливості утворення виконавчих органів обласних та районних рад, безболісний процес реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи контролю-наглядового типу, та чітко визначились з поняттям адміністративно-територіальна одиниця – «громада».

Результатом даної реформи (децентралізації) в Україні на сьогодні, є 1470 об'єднаних територіальних громад (з них – 410 міських, включаючи м. Київ, селищних- 433 і сільських - 627), які інтегрували міст - 443, селищ - 1960 та 26261 сіл (без АР Крим).

В основі благополучного розвитку кожної територіальної громади окремо, це можливість і здатність забезпечити:

- відповідний рівень суспільної (соціальної) інфраструктури: розвиток мережі закладів шкільної та дошкільної освіти; охорони здоров'я, культури, соціального захисту, житлово-комунального господарства;
- забезпеченість у фінансовому аспекті: створення умов для належного рівня податкових і інвестиційних надходжень до місцевого бюджету;
- наявність відповідних грамотних, досвідчених кадрових ресурсів [17].

Основні складові діяльності з просторового планування території або містобудівної діяльності це - планомірна діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій і установ, об'єднань громадян для прогнозування і перспективного розвитку населених пунктів і територій, плануванню, забудові та іншому використанню даних територій; створення повноцінного життєвого середовища та його подальша підтримка; реабілітація об'єктів культурної спадщини та їх охорона; створення інженерної та транспортної інфраструктури та ін.

Розглянемо в нашому випадку конкретну Куликівську селищну територіальну громаду в складі Львівського району Львівської області.

Таблиця 2.

Райони Львівської області

№ п/п	Назва району	Кількість територіальних громад	Кількість населених пунктів	Площа територіальних громад	Чисельність населення
1	Львівський	23	531	4976,2	1149976
2	Стрийський	14	292	3854,0	325491
3	Самбірський	11	286	3247,1	225925
4	Червоноградський	7	205	3001,2	230991
5	Золочівський	7	277	2887,9	162040
6	Яворівський	6	248	2373,2	180252
7	Дрогобицький	5	89	1493,4	237409

Новоутворений Львівський район, в складі якого є вище згадана територіальна громада, є найбільшим за площею - 4976, 2км², (табл.2) за чисельністю населення - 1149976 чол, за кількістю населених пунктів – 531 та кількістю територіальних громад, що входять до району - 23. Це обумовлено

основним показником щодо просторового розміщення даних територій (територіальних громад), що зосереджені навколо самого м.Львів.

Якщо проаналізувати дану таблицю 1 взяту з інтернет ресурсів, щодо утворення адміністративно-територіальних одиниць, то нами вона проранжована щодо площі районів від найбільшої до найменшої. Тенденція щодо кількості територіальних громад і кількості населених пунктів майже (окрім Золочівського 277 н.п. і Яворівського районів 248 н.п.) аналогічна до площі і досить різниться щодо чисельності населення.

Куликівська селищна територіальна громада (рис. 6) утворена 2020 року. Адміністративний центр – смт Куликів. У складі громади 1смт (Куликів) та 16 сільських населених пунктів (Артасів, Великий Дорошів, Віднів, Гребінці, Звертів, Костев, Кошелів, Малий Дорошів, Мервичі, Могиляни, Надичі, Нове Село, Перемивки, Смереків, Стронятин, Сулимів) на площі 114,2 км.кв з загальною чисельністю населення 11654 чол.

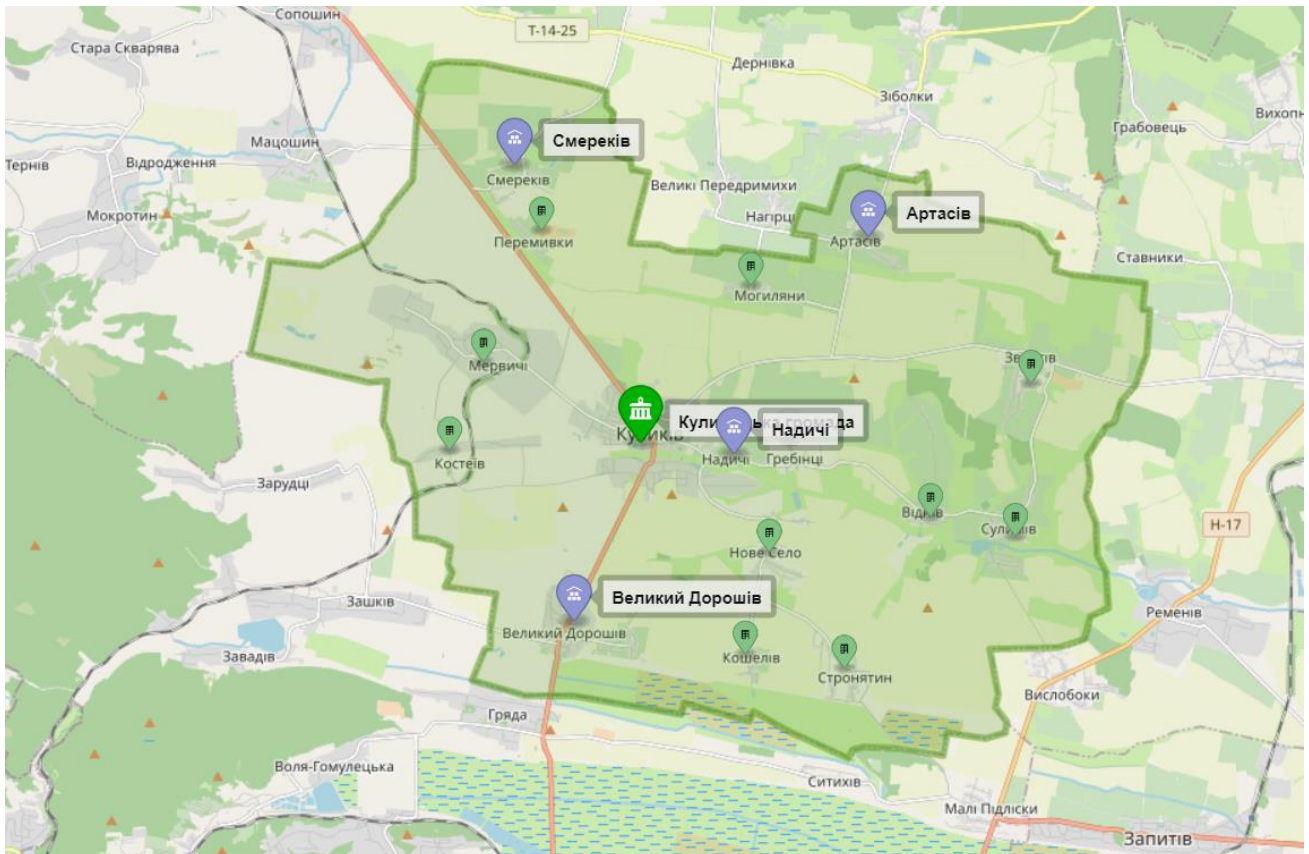

Рис. 6. Схема розміщення Куликівської ТГ у Львівському районі

Територія ТГ складає 114,2 кв. км, або 2,3% території району (табл. 3).
Загальна чисельність населення – 11654 осіб, або 1,01% від загальної

чисельності Львівського району. Ці показники вказують, що громада (серед 22 інших, що входять до складу Львівського району) в районі займає невелику площу і за чисельністю населення лише 1%.

Таблиця 3.

Структура сільськогосподарських угідь Куликівської ТГ

ТГ	Площа	
	га	%
Ріллі	5333,14	46,7
Сінокоси	810,82	7,1
Пасовища	982,12	8,6
Сади	114,2	1,0
Під господарськими дворами	102,78	0,9
Забудовані землі	708,04	6,2
Землі населеного пункту	3368,90	29,5
Всього	11420,0	100

Хоча сама форма організації бізнесу як кооператив не була популярною серед громад регіону. Варто відзначити, що розвиток різних форм кооперації, в т. ч. сільськогосподарської, здійснювали частково за грантові та донорські ресурси в межах програм міжнародних організацій. Так, дана громада, у якій утворено сільськогосподарський кооператив, скористалася таким інструментом як грантові та донорські ресурси

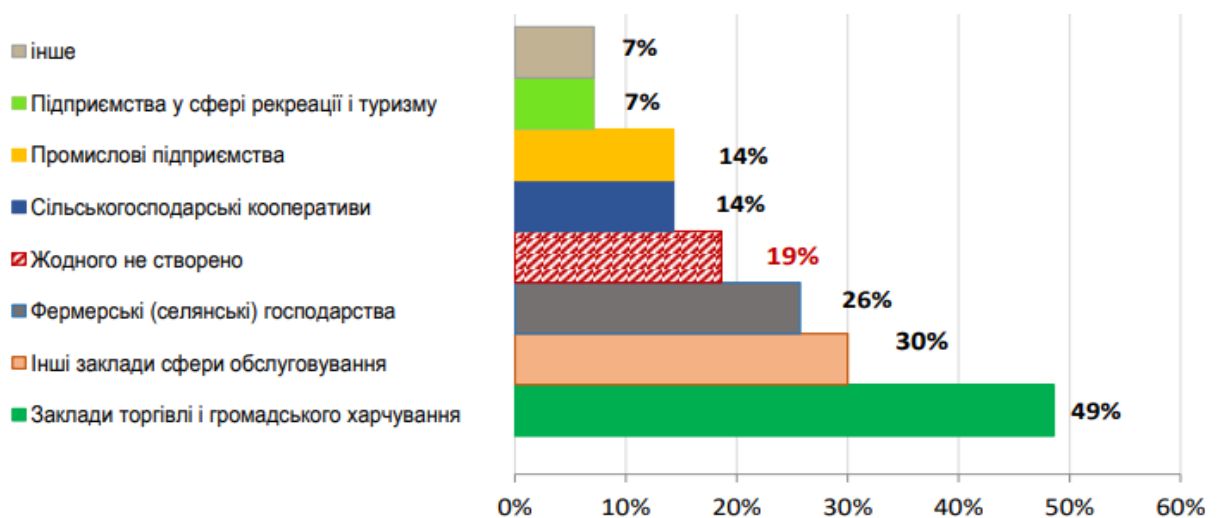

Рис. 7. Види нових суб'єктів бізнесу, що утворені в Куликівській ТГ

У досліджуваній ТГ під забудовою перебуває лише 6,5 % території, що свідчить, з одного боку, про невисоке антропогенне навантаження на неї, а з іншого, взявши до уваги переважаючу одноповерхову забудову в населених пунктах, що входять до ТГ, – про незначну кількість і низьку щільність населення. На населені пункти припадає 7 % території громади, отже, забудовані землі становлять лише одну чверть території населених пунктів.

Саме цим можна пояснити відсутність потреби в оновленні генеральних планів цих поселень. На території всіх сіл обліковуються значні площі незабудованих земель, у зв'язку з чим в органів місцевого самоврядування не було вагомих підстав для зміни їх меж.

Таблиця 4

Сільськогосподарські підприємства Куликівської селищної ради

№	Назва	Площа, га	Населений пункт
1	ФГ “Кушпіта Бориса”	651,0	С. Звертів
2	ТзОВ “Жовківський Племптахоркпродуктор”	635, 0	С. Мервичі
3	ФГ “Лелик”	293, 0	Смт. Куликів
4	ТзОВ “Гомін”	120,0	С. Смереків
5	ФГ “Вовкун”	76,9	С. Артасів
6	СФГ “Стандарт”	69,4	С. Артасів
7	ФГ “Верба”	59,61	С. Смереків
8	ФГ “Галагрополіс”	50,0	С. Смереків
9	ФГ “Чулія Володимира”	43,0	С. Кошелів
10	ФОП Демко В. Я.	36,0	С. Сулимів
11	ПП “Реком-С”	36,0	Смт. Куликів
12	ФГ “Веселка-М”	35,2	Смт. Куликів
13	ФГ “Гнатко”	26,8	С. Звертів
14	ФГ “РІМЕКС”	22,0	С. Великий Дорошів
15	СФГ “Діон”	19,5	С. Нове Село
16	ФГ “СЯВА”	18,6	С. Артасів
17	ТзОВ “Зорепад”	13,0	С. Артасів
18	СФГ “Пролісок”	11,6	С. Смереків
19	СФГ “Сидор”	10,3	С. Смереків
20	ФГ “Ірпус”	8,0	С. Сулимів
21	ФГ “Медодар”	6,29	С. Смереків
22	ФГ “Росинка”	3,04	С. Смереків
23	ФГ “Мірна”	2,14	С. Великий Дорошів
24	ФГ “Тягло”	1,5	С. Перемивки

Малий бізнес у громаді представлений переважно аграрними підприємствами у формі фермерських господарств, приватних підприємств і товариств з обмеженою відповідальністю, у власності яких перебуває відповідно 70,8 % ріллі (17 господарств), а решта (29,2 %) – у 7 приватних підприємств (табл.4, 5).

На протязі останніх років в громаді спостерігається зростання кількості юридичних осіб – сільгоспвиробників, осіб-підприємців та працездатного населення, які мають бажання розвивати свій бізнес та будуватись.

Таблиця 5

Орні землі, що перебувають в обробітку малих сільськогосподарських підприємств Куликівської ТГ

Площа, га	Кількість с-г підприємств	
	усього	частка від загальної чисельності, %
Від 10 до 50	17	70,8
Від 51 до 200	4	16,7
Від 201 до 500	1	4,2
Понад 501	2	8,3
Усього	24	100

Наведені дані свідчать, що із загальної кількості малих сільськогосподарських підприємств у 70,8 % площа ріллі в обробітку становить від 10 до 50 га.

Сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства, які діють на території громади, спеціалізуються на виробництві лише продукції рослинництва: пшениця, ячмінь, кукурудза, просо, овес, гречка, горох, соняшник, цукровий буряк, гірчиця ріпак, соя, квасоля. При цьому частина підприємств займається такими перспективними для приміських громад галузями як молочне та м'ясне скотарство, свинарство та овочівництво. На сьогодні для обробітку 9566,1 га достатньо 183 особи.

На території громади налічується 4478 особистих селянських господарств, які спеціалізуються на виробництві продукції тваринництва (молоко, сир, сметана, м'ясо птиці та ін.), овочів та фруктів. Поштовхом для

подальшого розвитку особистих селянських господарств громади може стати створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.

Основними землекористувачами є громадяни – 6,1 тис. га та сільськогосподарські підприємства – 4,5 тис. га. На території громади відсутні великі підприємства (наприклад агрохолдинги), які зосереджують у своїй власності земельні ресурси.

На території Куликівської ТГ існує фермерське господарство «Лелик» на площі більше ніж 700 га, яке розвиває рослинницький і тваринницький напрям. Виробництво сільськогосподарської продукції здійснюється дрібними, малими та середніми товаровиробниками. На території громади налічується 3312 дворів, з них 92 % газифіковано, 50 мають централізоване водопостачання та 19 % водовідведення.

В сучасних умовах під час виконання різнопланових польових геодезичних робіт найбільші вимоги потребує оперативність, висока точність та якість, особливо коли мова йде про передачу земель державної власності у комунальну власність територіальних громад. От тому і виникає потреба в використанні глобальних навігаційних супутникових систем для визначення координат точок.

Вирішення багатьох цільових завдань просторового управління неможливе без високоточного, надійного та доступного планово-картографічного матеріалу. Зокрема, зростання складності різноманітних систем і моделей пристроїв і програмного забезпечення, посилення взаємозалежності між носіями інформації та технічними засобами, забезпечення якості інформації вимагає чіткої координації діяльності картографічних служб з населенням за місцем і часом, організація просторового планування, а також організація інтенсивного обміну інформацією між ними, що дає змогу вдосконалити процес землеустрою, оновити планово-картографічний матеріал та збільшити зміст баз даних [19]. Тому необхідність створення геоінформаційних систем, їх оновлення та використання в процесах землеустрою є цілком виправданою.

Широке коло правових, економічних, екологічних і технічних питань охоплює землеустрій. В сучасних умовах воно неможливе без ґрунтового вивчення стану екологічних, соціально-економічних умов, природних ресурсів територій, їх економічної та екологічної оцінки. Геоінформаційні технології (ГІС-технології) є одним із основних інструментів підвищення якості підготовчих робіт у сфері просторового розвитку.

З розвитком геоінформаційних технологій цифрові та ГІС-моделі стали безсумнівною альтернативою традиційним картографічним інструментам геосистем, оскільки сучасні ГІС використовують цілий арсенал чисельних та потужних методів моделювання складних об'єктів та локальних явищ, комп'ютерна обробка, просторово-часове моделювання, збір, поширення та візуалізація даних за допомогою глобальних інформаційних мереж.

Основними завданнями для Куликівської селищної територіальної громади є:

- збереження і утримання кількості діючих підприємств і потенціалу робочої сили;
- створення і сприяння інвестиційного (привабливого) клімату територіальної громади курсом реалізації інвестиційних проектів, цілеспрямованих на соціально-економічний розвиток;
- забезпечення зросту дохідної частини селищного бюджету територіальної громади та використання коштів з бюджету більш ефективно;
- підвищення ступеня енергозбереження на місцевості та максимальна ефективність застосування енергоресурсів у всіх галузях господарювання;
- розвиток приватних ініціативних починань, малого та середнього підприємництва;
- раціональне застосування земельних ресурсів громади та ефективне використання об'єктів комунальної власності громади;
- підняття життєдіяльності населення та його безпеки;

- забезпечення діяльності виробництв державного, комунального та приватного секторів економіки;
- підвищення заробітної плати працівників галузей економіки, погашення заборгованості із виплати заробітної плати;
- розвиток телекомунікаційних послуг, поліпшення якості житлово-комунальних послуг, санітарно-екологічного стану, благоустрій житлових будинків, що входять до складу територіальної громади;
- забезпечення високого рівня діяльності соціально-гуманітарної сфери на ступені державних стандартів, нового розвитку дошкільної, загальноосвітньої та позашкільної освіти.

Перший період реформи – фінансовий – здійснився швидко та вдало. Бюджети територіальних громад досить збільшилися. Проте громади зможуть створювати та реалізовувати насправді стратегічні програми розвитку тільки після одержання контролю над центральним і найголовнішим ресурсом – землею.

Якщо при визначенні поняття «земельні ресурси ТГ» ми використовуємо підхід «фактично» та враховуємо реальну ситуацію, яка складається, то земельними ресурсами територіальної громади є всі землі, розташовані в межах новоствореної одиниці. Громади, до складу яких входять: земля, комунальна власність; землі, порівнюється процес її передачі з державної у власність громади; землі загального користування, які не можуть бути передані у комунальну власність (наприклад, комунальна власність, розташована в ТГ) [14].

Проаналізувавши розвиток і становлення Заболотівської ОТГ, (застосовування земельних, трудових і майнових ресурсів, більш-менш проведеної інвентаризації земель), можна зробити висновок, що в досліджуваній нами громаді нагальним є завдання щодо розроблення та затвердження містобудівної документації для Куликівської територіальної громади. Громада слугується старими планово-картографічними матеріалами, які терміново потребують оновлення.

Генеральний план — довгострокова стратегія планування та забудови території окремого населеного пункту.

Генеральний план дозволяє розробляти програми економічного й соціального розвитку, збереження природних ресурсів і підтримання санітарно-епідеміологічної, протипожежної та інших видів безпеки.

У генеральному плані оцінюються побажання інвесторів і подаються обґрунтовані висновки рекомендації щодо економічного розвитку населеного пункту.

На жаль, територія Куликівської ТГ не має генерального плану. Частково, ця проблема зумовлена досить «молодим віком» існування громади (з 2020р.). І частина населених пунктів с.Віднів, с.Кошелів, с.Нове Село, с.Звертів, с.Могиляни, с.Мервичі с.Костеїв зовсім не має розроблених генеральних планів.

На території громади діє кілька великих роботодавців з приватної та бюджетної сфери: сільськогосподарські підприємства, виконком – заклади, що працевлаштовують по кілька сотень осіб і є серйозним джерелом формування власних доходів бюджету громади.

Економічна активність мешканців охоплює багато напрямків: основу економіки Куликівської ТГ становлять провідні підприємства переважно недержавної форми власності, зокрема на території об'єднаної територіальної громади діють 10 основних бюджетоутворюючих підприємств та здійснюють своє діяльність 9 фермерських господарств.

По-перше, громада була сформована з 12 населених пунктів, що донедавна були сімома окремими адміністративними одиницями, перед якими зараз постав виклик інтеграції та ефективного розподілу ресурсів усєї самоврядної спільноти.

Питання полягає у тому, що ці ресурси є обмеженими, а визначальною податковою базою є селище Куликів, яке у цій сфері у кілька разів перевищує

інакші населені пункти, разом узяті. У той же час політика локальної влади (доречно налаштована на інтеграцію) спрямована насамперед на реалізацію інвестицій у населених пунктах, віддалених від центру громади, а вже потім – на краще розвинений адміністративний центр [15].

Проаналізувавши усі просторові показники і ресурси на території досліджуваної нами громади поспробуємо згрупувати переваги і недоліки при створенні і функціонуванні ТГ в загальному.

Розглядаючи сильні сторони, як можливі напрямки здійснення стратегічного розвитку, а слабкі сторони, як потенційні напрямки діяльності по зміцненню та усуненню, визначатимуться пріоритетні напрямки стратегічного розвитку регіону, які будуть віддзеркалювати бажання членів громад міста, сіл та району щодо його майбутнього.

Установлено, що у просторовому аспекті пріоритетом для Куликівської селищної територіальної громади є розвиток зв'язку та інтеграції населених пунктів в одну громаду, вирівнювання рівнів їх розвитку. Насамперед, це торкається кількості населення, ступеня зайнятості, заробітної плати та розвитку соціального обслуговування. Потребують оновлення землекористування, пов'язані з розвитком транспортної інфраструктури, закладами торгівлі та послуг, житлово-комунальної інфраструктури, комунальних мереж.

З представленої інформації і розрахунків у даному розділі, можна з переконанням твердити, що Куликівська ТГ є перспективною громадою (чисельність населення 15445 осіб) з вигідним просторовим географічним розташуванням, розвинутою соціальною інфраструктурою існуючими земельними ділянками, родючими ґрунтами та іншими інвестиційними можливостями.

3. ПЕРСПЕКТИВА ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ У НОВОМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ПОДІЛІ

3.1 Формування стратегічних цілей розвитку громади та обґрунтування напрямів їх досягнення

Одним із аспектів галузевої децентралізації, який визначає майбутнє економічне зростання та сталий розвиток, є просторове планування (або урбанізм у національній термінології). Місцева децентралізація полягає у змінах місцевого планування на основі географічних, демографічних, економічних, архітектурних і землевпорядних показників, які використовуються у визначеннях і формуванні цільових програм реформ, сприяючи деконцентрації промислових і житлових комплексів у житлових масивах, великих містах; створення регіонального та місцевого розвитку. Метою переведення ресурсів з місцевого планування на базовий рівень є організація складу місцевого населення та раціональна господарська діяльність в умовах сталого та соціально інклюзивного розвитку, вирішення проблем розвитку земель та посилення відповідальності суб'єктів міста за прийняті рішення. І тому провели відповідні заходи з оцінки впливу на довкілля при плануванні та реалізації містобудівної діяльності [19].

Побудова демократичних інституцій, які збалансують інтереси республіки, територіальних громад і власників/користувачів на кожній території, є актуальними питаннями з моменту здобуття Україною незалежності. Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні почалася в 2014 році. Децентралізація влади та значне розширення повноважень територіальних громад є основною ідеєю концепції реформування місцевого самоврядування та організації територіальної влади в Україні. Одним із очікуваних результатів реалізації Концепції є підтримка створення об'єднаних територіальних громад (ТГ), які спроможні самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати проблеми місцевого значення.

Закон «Про основні містобудівні організації» встановлює енергетику державних утворень, органів місцевого самоврядування, підприємств, закладів, установ, громадян, громадських організацій для створення та підтримки повноцінного мобільного життєвого середовища, міської поведінки, що включає передбачення розвитку колоній і регіонів, планування, забудова та використання інших територій, планування, будівництво міських об'єктів, будівництво інших об'єктів, будівництво та створення інфраструктури інфраструктури, однак система містобудівних документів тісно пов'язана з адміністративно-територіальною устрою області, який регулюється Конституцією України (розділ 9, стаття 133). і часів) немає такої одиниці, як ТГ.

Саме в такому середовищі громади мають змогу найбільш ефективно вирішувати питання місцевого розвитку з урахуванням природно-кліматичних, соціально-демографічних, економічних та екологічних аспектів території.

Усе це обумовило необхідність зміни законів про містобудування. У 2021 році Акт № 711-ІХ, який набрав чинності 17 червня 2020 року, яким змінено підхід до його розвитку МБД та структуру місцевого МБД.

Основні зміни в нормативно-правових актах місцевого розвитку включають [19]:

- Зміни в структурі МБД на локальному рівні.
- Інтеграція робіт з містобудівної документації та землеустрою. Зміни структури МБД на локальному рівні.
- Комплексний місцевий розвиток території територіальної громади (далі – комплексний план) включено до переліку чинних видів МБД на місцевому рівні.
- Просторове планування, яке було типом автономного МБД на місцевості, втратило свою самостійність і стало частиною комплексного та генерального планування.

Сучасна структура містобудівної документації станом на 2022р в Куликівській селищній громаді, з урахування змін законодавства, наведена на рис. 1.

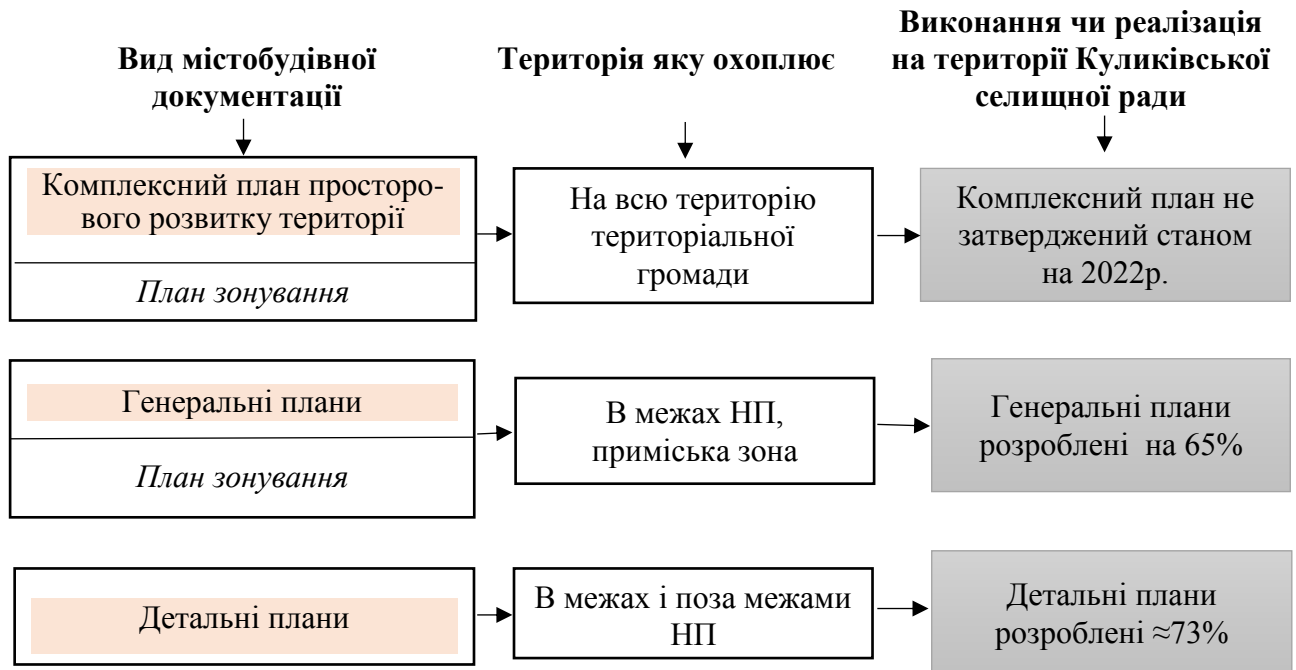

Рис. 8. Стан містобудівної (Куликівської селищної ТГ) документації місцевого рівня

Як бачимо стан містобудівної документації в Куликівській територіальній громаді в стані розробки генеральних планів по деяких населених пунктах. Більшу частину документації складають детальні плани.

Призначення, напрями діяльності та зміст різних видів МБД на місцевому рівні України регулюються Законом України «Про регулювання діяльності міських рад», постановою КМУ «Про затвердження Плану розвитку, коригування, благоустрою міської ради». та затвердження документації міської ради», ДБН.

Якщо територія територіальної громади не обмежується територією окремого населеного пункту, генеральні плани житлової забудови такої громади розробляються у складі комплексного плану або його складової [22]. Положення планів власників таких житлових приміщень повинні бути узгоджені з іншими положеннями комплексного плану.

Не розробляються генеральні плани садиб, які входять до КП або необхідність розробки яких не підтверджена розпорядженням про затвердження КП.

Рішення загальних рад таких станів містяться в КП.

Обов'язковим елементом генерального плану поселення є план зонування території даного правочину. План просторової забудови території розробляється у складі комплексного плану, плану власника земельної ділянки для визначення умов та обмежень використання земель у межах виділеної функціональної зони.

Загальні плани колоній можуть поєднуватися з деталями всієї території або її окремих частин.

Термін дії загального плану спадкування не обмежений.

Плани спільної садиби підлягають відповідній оцінці впливу на довкілля.

Детально плани території:

➤ Положення детального плану території генерального плану житлової забудови або положення комплексного плану визначають і визначають організацію та забудову території житлового масиву або території за його межами без зміни призначення.

➤ План розрізнення розробляється для визначення організації, місцевого складу та середовища забудови, а також організації характерного польового зрізу, житлового масиву чи іншої частини території, призначеної для комплексної забудови або перепланування, і підлягає відповідній оцінці впливу на довкілля.

➤ Детальні плани меж, розроблені в межах населених пунктів, містять тематичні розділи та тематичні підрозділи, аналогічні розділам та підрозділам генерального плану, які відповідають структурним частинам у складі плану зонування, бази геоданих та інструменту реалізації.

➤ Зберігати погоджені території планування, які стали невід'ємною частиною генерального та/або комплексного плану.

➤ Розрізнення системи досліджуваної області. Розробниками МБД у місцевому середовищі (комплексного, генерального та детального планів) може бути суб'єкт господарювання, який має право розробляти містобудівну документацію відповідно до Закону України «Про архітектурну діяльність» та документи із землеустрою відповідно до Закону України «Про архітектуру». . України «Про землеустрій».

Розробниками МБД у місцевому середовищі (комплексного, генерального та детального планів) може бути суб'єкт господарювання, який має право розробляти містобудівну документацію відповідно до Закону України «Про архітектурну діяльність» та документи із землеустрою відповідно до Закону України «Про архітектуру». України «Про землеустрій» [7, 21].

3.2. Функціональне зонування території при розробленні генерального плану

Куликівську селищну територіальну громаду (на даний час) включено до переліку громад, які отримують від Проєкту USAID «Підвищення ефективності роботи та підзвітності органів місцевого самоврядування «ГОВЕРЛА» експертну підтримку в рамках розробки Стратегії розвитку [28].

Підготовчі роботи тривають, очікується рішення сесії, розпорядження голови про створення робочої групи по підготовку проєктів Стратегії розвитку Куликівської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2024-2025 роки.

Відповідно до чл. 84 Постанови КМУ «Про затвердження Порядку розроблення, уточнення, виправлення та затвердження містобудівної документації» № 926 від вересня 2021 р. [4] у розділі «Забудова земель та господарська діяльність» визначено поточну та перспективну ситуацію. . забудованих територій, можливість розміщення містобудівного об'єкта. Розвинене розміщення житлової забудови, бізнес-центрів, лісотехніки, технополісів та інших інноваційних об'єктів, промислових,

сілськогосподарських, лісогосподарських, рибальських, транспортно-складських, комунальних та інших виробничих підприємств. У процесі планування, зважаючи на п. 5.1 ДБН В.2.2-12:2019 визначено такі зони: сільськогосподарську, промислову, рекреаційну та польову, на яких кожен земельну ділянку необхідно впорядкувати таким чином: функціональні зони;

- виробничі будівлі, в яких розміщені промислові, виробничі, сільськогосподарські, лісові, водні та інші виробничі об'єкти;
- житлові та громадські будівлі;
- комунальні будинки та складські приміщення зі сховищами, житлово-комунальне господарство, поводження з побутовими відходами, ветеринарне обслуговування, кладовища, аварійно-пожежна служба;
- ландшафтно-рекреаційний;
- курорти;
- зелені насадження, що складаються із зелених насаджень загального користування, вузьких зелених насаджень та зелених насаджень спеціального призначення;
- екологічний об'єкт;
- історико-культурне призначення;
- транспортна комунікація (транспортна інфраструктура), яка складається з вулиць, доріг, об'єктів проекту та міських і закордонних транспортних мереж;
- інженерні комунікації (інженерна інфраструктура), що включає ділянки інженерних споруд та мереж;
- спеціального призначення, що включає території установ і організацій органів державної влади з питань оборони і безпеки, дислокації військ, установ виконання покарань, об'єктів урядового зв'язку; Рациональне розташування кожної функціональної зони на проектний етап, відіграє значну роль у системі розселення, транспортної доступності та інженерного облаштування території, а також забезпечує відсутність впливу на поруч

розташовані території. Один із таких прикладів на плані існуючого використання земель села Смереків та Перемивки Куликівської територіальної громади.

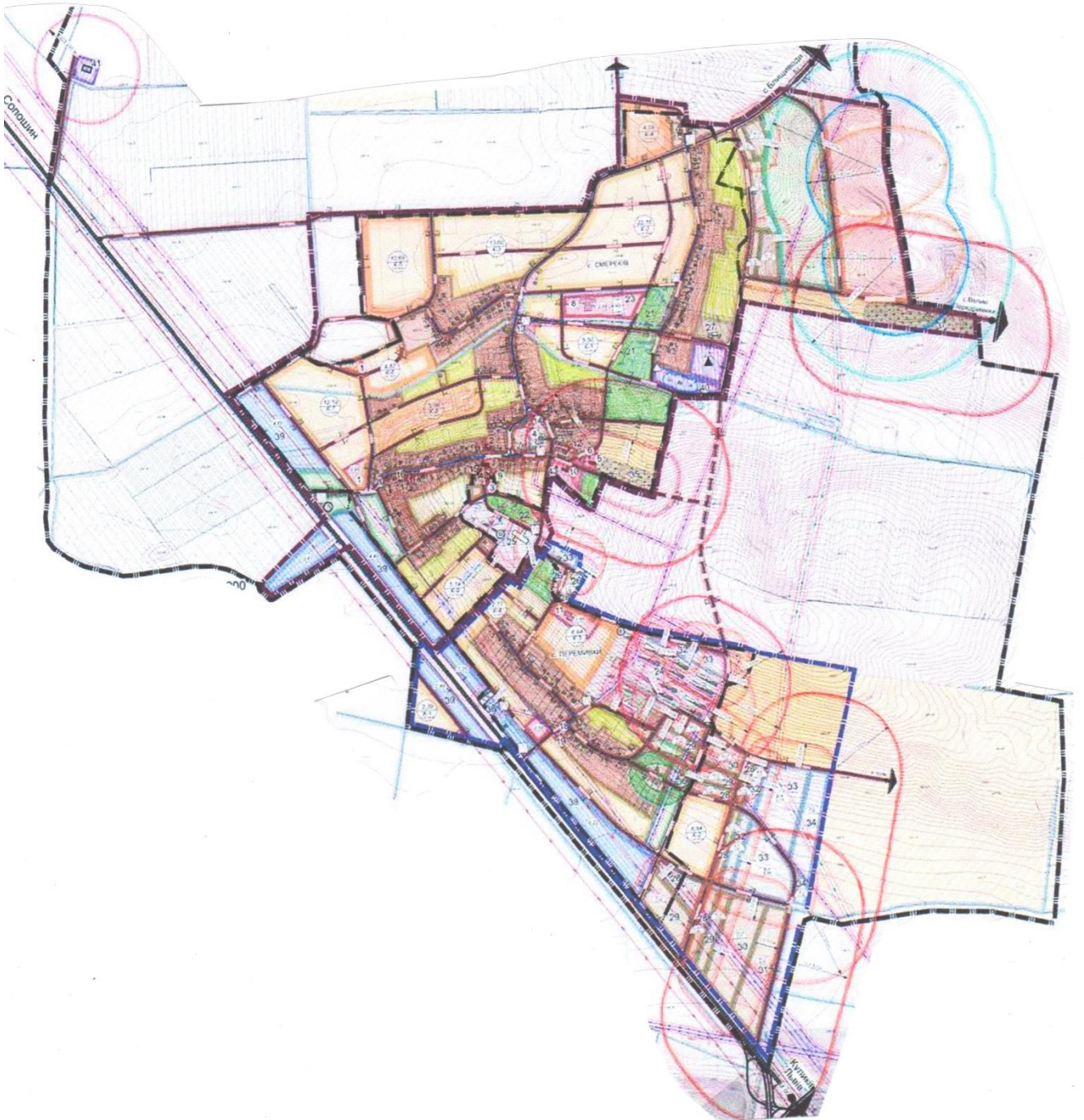

Рис. 9. Обмеження використання території у межах визначених функціональних зон (проектне рішення)

Розроблено проектні пропозиції до актуалізації існуючого генерального плану (затверженого 1980р.). і подано на розгляд відповідним органам архітектури та містобудування, керуючись законом України «Про регулювання

містобудівної діяльності» від 11.02.2011р. Цей варіант містобудівної документації мав би увійти до переліку графічних матеріалів Комплексного просторового плану, який в найближчому майбутньому має бути затверджений і розроблений.

Ми пропонуємо проектні рішення зі схеми наведеної на рис.9 для подальшого коригування матеріалів. А саме: обмеження використання території у межах визначених функціональних зон. Затвердження плану обмежень і обтяжень провадиться районною або міською радою за поданням відповідного державного органу земельних ресурсів.

Обмеження використання території у межах визначених функціональних зон

План обмежень і обтяжень складається з метою одержання достовірної графічної і аналітичної інформації про наявність, склад, місце розташування об'єктів, що за умов їх функціонування вимагають особливого режиму використання та обмежень щодо використання земельних угідь у межах цих зон для гарантування прав власників землі, а також формування систем управління земельними ресурсами [22].

При цьому, на графічному матеріалі відповідно до прийнятих умовних позначень показуються:

- межі адміністративно-територіальних утворень, кадастрові квартали та зони, окремі земельні ділянки, їх кадастрові номери;
- об'єкти, що мають особливий режим діяльності, а відповідно і землекористування;
- межі зон обмежень і обтяжень.
- Встановлення зон особливого режиму землекористування проводиться для об'єктів визначених законодавчо-нормативним порядком, зокрема для:
 - охоронних зон повітряних ліній зв'язку, радіофікації та електропередачі, магістральних трубопроводів;
 - водоохоронних зон та прибережних смуг рік, озер та інших водоймищ;

- санітарно-захисних зон водоводів, підприємств із технологічними процесами, що є джерелом забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами, автомобільних доріг, залізниць, кар'єрів, кладовищ, скотомогильників тощо;
- зон особливого режиму об'єктів оборони та іншого призначення.

Для режимних об'єктів, які утворюють декілька зон обмеженого використання земель і території яких розташуватимуться одна до одної в різному порядку, межі цих зон можуть накладатися одна на одну або прилягати одна до одної.

Особливий режим використання земель – режим землекористування, що обмежує ті або інші види господарської, правової діяльності на території зон особливого режиму землекористування з метою гарантування прав власників землі, захисту населення від шкідливого впливу промислових та інших об'єктів, що мають спеціальний режим виробничої діяльності.

Обмеження – це перелік дій, що обмежують права власника або користувача щодо розпоряджання або користування земельною ділянкою.

Земельний сервітут – право обмеженого користування чужою земельною ділянкою або її частиною. Земельний сервітут обмежує право власності на земельну ділянку і є безстроковим.

Обтяження на використання землі – це право на земельну ділянку, включаючи право на заставу, оренду, сервітути, обмеження, обов'язки по договору, рішення суду про передачу прав і інші встановленні законодавством права відносно землі.

Водоохоронна зона – природна територія господарської діяльності, що регулюється і встановлюється вздовж річок, морів, та навколо озер, водосховищ та інших водойм. Створюється для сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколо водних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку.

Прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок [25] та навколо водойм уздовж урізу води:

- для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менш як 3 га – 25 м;
- для середніх річок, водосховищ на них, водойм, а також ставків площею понад 3 га – 50 м;
- для великих річок, водосховищ на них та озер – 100 м.

При крутизні схилів більше трьох градусів мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється.

Охоронна зона – територія з особливим режимом використання земель і природокористування виділяється навколо особливо цінних природних об'єктів історичної і культурної спадщини, гідрометеорологічних станцій з метою їхньої охорони і захисту від несприятливих антропогенних впливів, а також уздовж ліній зв'язку, електропередач, магістральних трубопроводів, земель транспорту – для забезпечення нормальних умов експлуатації та запобігання випадків можливого пошкодження.

Охоронну зону встановлюємо на території даного господарства вздовж ліній електропередач шириною - 50 м і вздовж дороги районного значення шириною – 25 м

Зона санітарної охорони – територія, що прилягає до підземних та відкритих джерел водопостачання, водозбірних споруд, водоводів і поширюється обмеження господарської діяльності з забезпечення їхньої санітарно-епідеміологічної надійності. Необхідності встановлення такої зони в даному господарстві немає

Санітарно-захисна зона – територія, що відокремлює об'єкти, які є джерелом виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрацій, електромагнітних хвиль радіочастот, електричних полів, іонізуючих випромінювань від житлової забудови. Санітарно-захисну зону встановлюємо на території даного господарства навколо тваринницьких комплексів, шириною від 50 до 300 м залежно від величини об'єкта, та навколо скотомогильника, шириною 300 м.

В даному господарстві водоохоронну зону і прибережні смуги з відповідним режимом використання встановлюємо вздовж річки, озер.

Охоронну зону встановлюємо на території даного господарства вздовж вздовж дороги районного значення шириною – 25 м

В таблиці 6 наведено експлікацію обтяжень запропонованою нами на території села Смереків та Перемивки, Куликівської територіальної громади

Таблиця 6

Характеристика земель обмеженого користування

Об'єкт захисту, табло забруднення	Зона обмеженого режиму землекористування	Параметри зон обмеженого режиму землекористування	
		Ширина, радіус, м	Площа, га
Комунально-складські об'єкти	Санітарно-захисна зона	100-150	50,8
Господарські двори	Санітарно-захисна зона	300	9,5
Підприємство Львівтрансгаз	Санітарно-захисна зона	50-300	15,2
Вітроенергетичний агрегат	Санітарно-захисна зона	100-300	43,8
Кладовища	Санітарно-захисна зона	300	8,8
Разом			128,1
Дорога районн. значення	Охоронна зона	50	22,8
Дорога обласн. значення	Охорона зона	50	15,4
Разом			38,2
Канали	Водоохоронна зона	25	39,4
Разом			39,4
Всього			205,7

Як видно з таблиці 6 загальна площа становить 205,7 га з них санітарно-захисна зона займає найбільшу площу – 128,1 га

Отже, як видно із таблиці і схеми площа встановлених охоронних зон на території Волицької сільської ради складає 205,7 га, у тому числі більшість з них в межах сільськогосподарських угідь – 191,3 га.

На представленій картографічній ситуації нами визначено такі типи зон особливого режиму землекористування.

➤ Охоронна зона - територія з особливим режимом використання земель, навколо основних природних об'єктів, окремих пам'яток історії та культури, навколо ліній зв'язку, ліній електропередач, історико-культурних ареалів, зон зв'язку.

➤ Водоохоронна зона — природна територія господарської діяльності, зарегульована та створена річками, морями, озерами та іншими водоймами.

➤ Санітарно-захисна зона - територія, відокремлена від об'єктів, що є джерелом шкідливих речовин, запахів і вібрації (санітарно-захисні зони виділяються навколо ферм і кладовищ).

Коли ми обміркували ці рішення, у нас є причина;

1. Діяльність із збереження нерухомих пам'яток та охорони культурної спадщини, охорони стародавнього середовища;
2. Гігієнічні відстані від виробничих будівель і загальних складів;
3. Місцевий транспорт і сама мережа

Постановою Кабінету Міністрів України від 02 червня 2021 р. № 654 затверджено Класифікації обмежень у використанні земель, що можуть встановлюватися комплексним планом просторового розвитку території територіальної громади, генеральним планом населеного пункту, детальним планом території [22].

Вона включає два класи:

Клас 1. Обмеження у використанні земель, які можуть встановлюватися комплексним планом зонування території територіальної громади, генеральним планом населеного пункту, детальним планом території;

- території, позначені червоними лініями;
- території, позначені зеленими лініями;
- території, позначені синіми лініями;
- території, позначені жовтими лініями;

➤ сфери в побудові права.

2. Клас 2. Обмеження у використанні земель, які можуть встановлюватися комплексним планом зонування території територіальної громади, генеральним планом населеного пункту, цільовим призначенням території, відповідно до норм, встановлених законами, статутами, статутами. Щодо будівельних норм і санітарних норм:

- безпечна зона навколо (вздовж) транспортного засобу;
- охоронна зона навколо об'єкта зв'язку;
- охоронна зона навколо (вздовж) енергооб'єкта;
- санітарна зона навколо закладу;
- здорова відстань (розрив) від об'єкта;
- здоров'я та охорона водопровідної смуги;
- перша зона охорони здоров'я централізованих фонтанів і автоматів (суворий режим);
- водоохоронна зона;
- морський пояс навколо річок, навколо водойм і островів;
- морський пояс навколо морів, заток і лиманів та островів внутрішнього моря;
- смужка морської води;
- пляж;
- територія, на якій розташовані ділянки, необхідні для інвестування благ, щодо яких відповідно до закону ділянки можуть бути примусово вилучені через суспільну необхідність.

4. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

На сучасному етапі розвитку суспільства назріла потреба у глибокому вивченні питань взаємодії людини і природи, виявлення наслідків цієї взаємодії та розробці природоохоронних заходів.

Система державних і громадських заходів, які забезпечують збереження природних умов і ресурсів, підтримання продуктивності та цінності природних ресурсів, а також раціонального їх використання та розширеного їх відтворення в інтересах майбутніх поколінь називається - охороною навколишнього середовища. Проблема охорони природи та раціонального природокористування зумовлена інтенсивним розвитком техніки, швидким збільшенням народонаселення, всезростаючими негативними наслідками господарської діяльності людини, які привели до порушення екологічної рівноваги в багатьох регіонах [29].

Основним завданням раціонального і екологічнобезпечного природокористування, до якого відноситься і використання земельних ресурсів на місцевому рівні, є збереження та підвищення продуктивності та цінності природних ресурсів, забезпечення раціонального використання та розширеного відтворення ресурсів для постачання сировиною та енергією народного господарства, поліпшення умов життя людей, збереження типових та унікальних природних комплексів. Раціональне природокористування передбачає досягнення максимальної біологічної продуктивності екосистеми, мінімальне порушення її гомеостазу при господарському втручанні, підвищення стійкості до антропогенного впливу, збереження звітності екосистеми до самовідновлення. Для забезпечення раціонального використання природних багатств, необхідно встановити оптимальні норми користування природними ресурсами, обґрунтувати найбільш вигідне розміщення галузі виробництва та визначити оптимальні територіальні пропозиції розвитку народного господарства. Важливе місце в охороні навколишнього середовища

належить екологічному моніторингу систематичному спостереженню за станом природних показників.

4.1. Стан ґрунтів та використання земельних ресурсів

Головним джерелом отримання харчових продуктів є земельні ресурси. Вони відіграють активну роль в очищенні природних і стічних вод, які крізь них фільтруються. Тому користуватися ґрунтом, землею слід розумно й бережно. Прагнучи отримати максимальні врожаї по системі “після нас хоч потоп”, ґрунти почали орати деталі глибше і частіше, вносити в них величезні кількості мінеральних добрив та пестицидів. Пестициди пригнічують біогенну активність ґрунтів, знищують потрібних мікроорганізмів. Черв'якові, зменшують природну родючість. Крім цього, гинуть комахи - запилювачі, від чого теж різко знижується врожайність. Внаслідок внесення високих доз мінеральних добрив ґрунт забруднюється баластами речовинами - хлоридами, сульфатами. В результаті виникають дефляційні процеси, які негативно впливають на вміст гумусу (для дернових слабопідзолистих гліюватих ґрунтах становить 1,1-2,1), вміст поживних речовин (від дуже низького до середнього), на водно- і фізико-хімічні властивості ґрунтів гумусного горизонту, особливо орного шару. Для компенсації винесених із ґрунту гумусу та інших поживних речовин необхідно вносити підвищені норми органічних добрив у поєднанні зі строго нормованими мінеральними добривами. Крім того зменшення гумусу проходить за рахунок винесення гумусного дрібнозему під час збирання коренеплодів.

Для підвищення родючості ґрунту необхідно:

1. Вносити значну кількість гною та торфокомпости, підвищувати вологоємкості і водозатримуючу здатність ґрунтів та вносити необхідну кількість мінеральних добрив.
2. Запобігати водній ерозії шляхом залуження або заліснення земельних ділянок, які піддані ерозії.
3. Поступово проводити поглиблення орного шару.

4. Завдяки зеленого добрива підвищувати родючість ґрунту.
5. Впроваджувати правильні науково - обґрунтовані сівозміни.
6. Зменшити до мінімуму накопичення отрутохімікатів у ґрунті, використовуючи малотоксичні препарати (наприклад, під зернові культури вносити гранстар, а зменшити внесення аміної солі і БІ-58).

4.2. Водні ресурси району, їх стан та охорона

Вода - найбільш розповсюджена і найбільш важлива речовина на Землі. Основною частиною водних ресурсів на території району є: річки, струмки, які протікають через територію району, свердловини, криниці, а також атмосферні опади. Джерелом забруднення поверхневих підземних вод є продукти зливу, з полів такими водами, мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин, а також з тракторних бригад рештки паливо-мастильних матеріал. Всі названі чинники впливають на якісні зміни води, зокрема на запах, присмак, хімічний склад. З метою запобігання забруднення водних ресурсів в господарствах постійно ведеться контроль за виконанням встановлених вимог по найсуворішому дотриманню привал зберігання та використання пестицидів, добрив, паливно-мастильних матеріалів, заборонаю миття сільськогосподарської техніки в водоймищах, правильного утримання худорби в літній період, тощо.

Біля струмків встановлені прибережні смуги шириною 10-20м. В межах прибережних смуг забороняється регулярна оранка земель, застосування отрутохімікатів, випасання худоби і будівництво літніх таборів для худоби, стоянок автотранспортних засобів, влаштування сміттєзвалищ. Для перезалуження прибережних смуг, оранку і обробіток ґрунту слід проводити не ближче ніж 3 м від бровки русел. На території водоохоронних зон і прибережних смуг передбачається покращувати захисні і водоохоронні функції травостою і деревно-чагарникової рослинності, широко застосовувати біологічні методи боротьби й шкідниками і хворобами рослин. Не допускати проникнення стічних і забруднених вод з виробничих центрів і господарських

дворів, навколо яких встановлені санітарно-захисні зони, в русло річки чи інші водоймища, що знаходяться на території району.

4.3. Охорона атмосферного повітря

Атмосферне повітря є середовищем безпосереднього існування людей, тварин та рослин, а атмосферний кисень утворює їх життя. Тому дуже негативний вплив на стан здоров'я міських жителів, особливо малих дітей і людей старшого віку, має забрудненість повітря.

Проблема техногенного забруднення атмосферного повітря виникла разом з появою промисловості та транспорту, які працюють на органічному паливі.

Концентрація димових відходів, які викидають в повітря заводи, фабрики, шахти призводить до утворення токсичних туманів, що містять свинець, ртуть, фтор, молібден, сполуки сірки та інші, які негативно діють на людей, тварин і рослин, викликають захворювання, а іноді смертельні випадки. Із атмосфери ці речовини попадають у воду, осідають на рослинах та ґрунтах..

На території господарств зустрічаються такі: викиди газів двигунів тракторів, автомобілів, комбайнів та інших машин, які використовуються на виробництві. Необхідно слідкувати за належним чином виконанням всіх вимог, техногенних процесів при вирощуванні і переробці картоплі.

Дотримуючись положень державного контролю за охороною атмосферного повітря керівництва і спеціалісти господарств планують санітарно-технічні та конструктивно-технологічні заходи. А саме, для складів зберігання отрутохімікатів і добрив, а також паливно-мастильних матеріалів вибрано майданчик з врахуванням напрямку переважаючих вітрів, розміщення житлового масиву. Приміщення для утримання тварин збудовані з врахуванням нормативів санітарно-захисних зон. Також, можливе забруднення атмосферного повітря є обприскування посівів в жарку погоду, коли деяка кількість розчину випаровується. При цьому слід обприскувати посіви в ранкові і вечірні години.

Забрудненню повітря сприяє перевищення вмісту чадного газу в вихлопних газах, що виділяється застарілою технікою, із значним моральним і фізичним зносом.

4.4. Стан охорони і примноження флори та фауни

Рослинний світ, або флора, дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником обсягу антропогенного впливу на природу. Рослини найбільш беззахисні перед діяльністю людини, й з урахуванням сучасного стану біосфери їх охорона стала нині важливим комплексним міжнародним завданням.

Ліси є місцями збору дикоростучих плодів, ягід, грибів, лікарської сировини, якщо це не заборонено районними службами охорони природи, які контроль за станом навколишніх лісів. В існуючих деревостанах відповідно до вікових категорій дерев пропонується проводити рубки догляду з метою створення оптимальних умов для росту і розвитку головних порід, забезпечення їх стійкості і довговічності, попередження розмноження шкідників шляхом утримання деревостанів у відповідному санітарному стані, то забезпечить найбільш ефективно виконання насадженнями захисних функцій.

Тваринницький і рослинницький світи є джерелом промислової і лікарської сировини, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей, необхідних для задоволення потреб населення та народного господарства. Тому потрібно як найраціональніше ставитися до рослинного і тваринного світу.

Характеризуючи стан флори і фауни в господарствах можна помітити значні втрати птахів і звірів під час збирання хлібів, сінокосіння, тощо. З метою попередження таких явищ особлива увага приділяється організації робіт. Задля збільшення численності корисних комах, птахів та звірів впроваджують біологічний метод захисту рослин і тим самим витісняючи хімічний метод, який спричиняє загибель тварин.

В господарстві проводять ряд заходів по охороні рослинного і тваринного світу. Неабияка роль в цьому відіграє правильне застосування пестицидів. Постільки, під час знищення шкідників, знищуються багато і корисних комах, а деякі пестициди можуть негативно впливати на птахів, рибу. Тому потрібно підбирати такі пестициди, які б були менш токсичні. В більшості випадків стараються акцентувати увагу на використанні біологічних і агротехнічних засобів боротьби з шкідниками, хворобами і бур'янами.

Висновки і пропозиції.

На території Куликівської територіальної громади стан охорони навколишнього середовища в цілому задовільний, але щоб покращити його ефективність необхідно застосувати ряд заходів:

1. Ґрунти на яких спостерігається водна ерозія, необхідно засівати різними видами ґрунтозахисних рослин.
2. Всі ерозійне небезпечні культури в тому числі картоплю необхідно розміщувати на схилах до 3° на еродованих землях.
3. Зменшити відсоток використання отрутохімікатів (на 30%).
4. На еродованих землях необхідно проводити рекультивацію земель.
5. Збільшити увагу агротехнічним і біологічним заходам.
6. Потрібно постійно дбати за відновлення структури ґрунту шляхом вирощування на полях багаторічних трав та їх сумішок зі злаками (тимофіївкою, вівсяницею, рейгресом). Роль їх полягає у формуванні структурних агрегатів дякуючи своїй розгалуженій кореневій системі. Крім того, багаторічні трави утворюють багато корневих решток (100-200 ц / га), з яких при розкладанні утворюються і гумус. Збільшити зелені насадження господарств.
7. На ґрунтах бідних поживними речовинами необхідно здійснювати порційне внесення мінеральних добрив (3-4ц/га).
8. Проведення цих заходів дає змогу зменшити вплив діяльності сільськогосподарського виробництва та довкілля.

5. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Адекватно до Закону «Про охорону праці» у кожному структурному підрозділі і на робочому місці повинні бути створені умови праці, які відповідають існуючим нормативним актам, а також додержання прав працівників гарантованих законодавством про охорону праці. Для цієї мети власник повинен забезпечити функціонування системи управління охороною праці. Адже виробничий травматизм та захворюваність завдають великих збитків.

Система управління охороною праці включає:

- створення відповідних служб і призначення посадових осіб, затвердження інструкцій про їх обов'язки, права та відповідальність за виконання покладених функцій;
- розроблення разом з профспілкою і реалізація комплексних заходів, щодо охорони праці, впровадження прогресивних технологій, досягнень науки і техніки, засобів автоматизації та механізації виробництва та позитивного досвіду з охорони праці;
- усунення причин, що призводять до нещасних випадків, професійних захворювань і виконання профілактичних заходів, визначених комісіями при розслідування цих причин;
- досліджень умов праці, атестації робочих місць на їх відповідність нормативним актам;
- розроблення і затвердження положення, інструкції, інших нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємствах та встановлення правил виконання робіт і поведінки працюючих на території підприємства, у виробничих приміщеннях та на робочих місцях відповідно до існуючих, забезпечення працівників такими актами безкоштовно;
- постійного контролю за додержанням працівниками виробничих процесів, правил експлуатації машин, механізмів, обладнання і інших засобів виробництва, використання засобів індивідуального захисту, виконання робіт згідно з існуючими вимогами охорони праці, пропаганди безпечних методів

праці.

Проведення такої роботи на території району можливе при впровадженні у господарствах усіх форм власності, системи управління охороною праці та організація навчання здійснюється відповідно до ГОСТ 12.0.004-90.

Законодавче оформлення охорони праці та техніки безпеки знайшло своє відображення у Конституції України (статті 21, 35, 40, 41, 42), кодексі законів про працю України та інших нормативних документах.

5.1. Аналіз стану охорони праці в районі

Згідно із Законом України „Про охорону праці” власник зобов’язаний створити в кожному структурному підрозділі і на кожному робочому місці безпечні умови праці відповідно до вимог нормативних актів, а також забезпечити дотримання прав працівників, гарантованих законодавством „Про охорону праці”.

З цією метою власник забезпечує створення та належні умови для функціонування служби охорони праці, для чого:

1. Створює відповідну службу, призначає посадових осіб, які забезпечують вирішення конкретних питань охорони праці;
2. Розробляє за участю профспілок і реалізує комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів з охорони праці, впроваджує прогресивні технології;
3. Забезпечує усунення причин, призводить до цих випадків, захворювання і виконання профілактичних заходів, визначених за підсумками розслідування цих причин;
4. Організовує проведення лабораторних досліджень, умов праці;
5. Розробляє і затверджує положення і інструкції та інші нормативні акти про охорону праці;
6. Здійснює контроль за дотриманням працівників технологічних процесів, правил поведінки з машинами, механізмами і іншими засобами виробництва;

7. Організовує пропаганду безпечних умов праці.

В цілому по господарствах за охорону праці відповідає голова даного підприємства. Відповідальність за охорону праці на виробничих галузях несуть головні спеціалісти господарств. Головні спеціалісти проводять з робочими інструктаж по техніці безпеки, слідкують, щоб працівники виконували роботу тільки по спеціальності.

На виробничих ділянках, які являються складовими частинами виробничої галузі, відповідальність за стан охорони праці накладається на керівників структурних підрозділів. Вони проводять інструктаж по техніці безпеки на виробничому місці, слідкують за поломками техніки, наявністю та ефективністю використання індивідуальних засобів захисту.

Головним організатором робіт по охороні праці в господарстві є інженер. Він здійснює контроль за станом охорони праці в цілому по господарстві і на виробничих ділянках, веде облік та розслідує причини нещасних випадків і розробляє заходи по покращенню умов праці.

Основним обов'язком спеціалістів господарства є забезпечення здорових і безпечних умов праці на робочих місцях.

Для цього вони забезпечують проведення паспортизації санітарно-технічного стану своїх дільниць, беруть участь в розробці і виконанні комплексних покращень санітарно-оздоровчих заходів, відповідних розділів колективного договору господарства. Разом з керівниками підрозділів вони організовують своєчасне випробування, реєструють котельні установки опорами, що працюють під тиском, вантажопідйомність машин і механізмів. Важливим обов'язком являється розробка інструкції по охороні праці.

На всіх виробничих ділянках існують журнали реєстрації інструктажів по техніці безпеки і пожежній безпеці. З метою покращення умов праці в господарствах створена комісія, в склад якої входять голова господарства, інженер по техніці безпеки і начальник пожежно-сторожової служби.

На початку збору урожаю в господарствах району проводяться роботи по пожежній профілактиці. Для цього зі всіма механізаторами проводять навчання по пожежному технімуму.

Пожежа – це швидка хімічна реакція окислення горючої речовини киснем повітря або іншим окислювачем, під час якої виділяється тепло і світло.

Причиною пожеж у господарствах є:

1. Порушення правил побудови або експлуатації опалювальних печей;
2. Необережне поводження з вогнем;
3. Неправильне влаштування або порушення правил використання часових освітлювальних чи нагрівальних приладів;
4. Розряди блискавки або статистичної електрики;
5. Несправність машин і виробничого устаткування;
6. Самозаймання сільськогосподарської продукції або палива.

Заходи пожежної безпеки поділяються на організаційні і технічні.

Організаційні – створення добровільних пожежних дружин або пожежно-сторожової охорони.

Технічні – заборона користування несправними печами, машинами, електроприладами, влаштування блискавковідводів, заходи, які обмежують поширення пожежі, що виникла (вогнетривке будівництво, додержання протипожежних розривів між будинками) заходи, що полегшують гасіння пожежі (влаштування пожежних драбин, спостережних вишок, водоймищ).

Основними причинами нещасних випадків в господарствах району являються: використання несправних інструментів, механізмів і машин, недбале поводження на робочому місці.

Більше всього нещасних випадків припадає на весняний період. Це пояснюється непостійними кліматичними умовами, великим об'ємом роботи, неправильним режимом роботи і відпочинку (табл.. 5.1.).

Як видно з табл. 5.1, що за останні роки на виробництві кількість травм відсутня, тому показники (Фн, Кг, Кт і Кв) не розраховуємо і дану таблицю скорочуємо до рядка „кількість виробничих травм”.

Так, із табл. 7 видно, що заплановані кошти на охорону праці та фактичні витрати на одиницю працівника з 2002 по 2004 роки збільшуються, але, на жаль, в господарствах є ряд недоліків щодо охорони праці і це насамперед через брак коштів.

Таблиця 7

Основні показники стану охорони праці в сільськогосподарських підприємствах району (на 1000 працівників)

Показники	Умовні показники	Рік		
		2017	2019	2021
Заплановані кошти на охорону праці	грн.	48.00	87.90	109.5
Фактично витрачено на 1 працівника	грн.	43.10	83.70	105.9
Витрати на придбання спецодягу	грн.	8270	12545	17850
Протипожежні витрати	грн.	9660	10010	15220
Витрати на спец. харчування	грн.	710	1220	2240
Кількість виробничих травм	травм	-	-	-

5.2. Проект заходів по покращенню умов і безпеки праці при виконанні топографо-геодезичних і землевпорядних робіт

Надзвичайно велика увага приділяється безпеці праці при польових пошукових роботах, зокрема при виконання топографо-геодезичних робіт, які можуть проводитись на території господарства саме у цих випадках, коли проводяться дані проектні роботи. Саме тут повинні враховуватись умови створення безпеки праці даним людям, які виконують свою роботу. В першу

чергу дані працівники повинні бути забезпечені всіма необхідними засобами; а це продукти харчування, вода, протипожежні засоби, спецодяг та медикаменти. Також слід ознайомити даних людей із чинним положенням та статутом з безпеки праці при виконанні даних топографо-геодезичних робіт. Важливу роль відіграють заходи безпеки при виконанні камеральних робіт при землевпорядкуванні. Тут слід враховувати: мікроклімат робочої зони, нормалізацію його показників, зокрема виділення шкідливих речовин в робочій зоні, виробничий шум, вібрація обладнання, захист персоналу при використанні іонізуючих випромінювань, освітлення виробничих приміщень і робочих місць, безпеку праці у фотолабораторії та при інших роботах.

Топографо-геодезичні роботи характеризуються специфічними особливостями:

1. Велика різноманітність фізико-геодезичних умов праці;
2. Проживання в польових умовах;
3. Загальне харчування;
4. Проведення робіт і постійне переміщення окремих виробничих підрозділів;
5. Відсутність швидкої медичної допомоги і ряд інших особливостей.

Основні організаційно-технічні заходи по охороні праці, які закладають при розробці проектної документації на польові топографо-геодезичні роботи:

1. Проект безпечної організації роботи, який розробляють керівники бригад;
2. Опис особливостей ділянки та умов праці на закріпленому об'єкті, що впливають на склад роботи;
3. Заплановані заходи по охороні праці для виконання виробничих завдань за нормами та іншими типами виробничої діяльності.

Для запобігання сонячних ударів рекомендується виконувати топографо-геодезичні роботи в спекотні дні, в ранкові або вечірні години. Місце для відпочинку вибирається в тіні і добре провітрю вальних місцях і не рекомендується вживати спиртних напоїв, тому що вони прискорюють

тепловий удар. Крім цього робітникам рекомендується носити спецодяг і головні убори. При тривалій активній діяльності при топографо-геодезичних роботах працівники швидко втомлюються і знижується їх увага до навколишньої обстановки, що часто може бути причиною травми. Однією з головних умов відпочинку та зняття втоми і психічного розвантаження є правильна і своєчасна організація повноцінного відпочинку.

Важливим фактором для забезпечення працездатності людей у польових умовах є забезпечення водно-питного режиму. Вважається, що добова потреба води при нормальних умовах роботи складає 35 г на 1 кг маси здорової людини. Для підтримання працездатності працівникам в гарячий період року необхідно чітко дотримуватись розумного вживання води.

Режим харчування при польових топографо-геодезичних роботах в експедиції важливо передбачити розпорядок дня із зазначенням робочого часу та трьохразового харчування, відпочинку і сну. При підвищенні температури доцільно знизити калорійність, в холодний період підвищити за рахунок висококалорійних продуктів. Добовий раціон харчування повинен містити не менше 4500 кКал. Забороняється пити воду із річок, струмків, вище по течії яких розміщені населені пункти.

При розробці і побудові металічних геодезичних знаків повинна складатися своя підйомна система, відповідаючи висоті сигналу, його масі, напрузі, яка виникає при піднятті. При обстеженні старих геодезичних знаків потрібно розробляти огляд основних стовпів біля основи знака, потім розкопку в глибину землі на 40-50 см і далі візуально по всій поверхні стовпів. Ремонт геодезичних знаків дозволяється тільки в присутності представника будівельної бригади (інженерно-технічного працівника), який має досвід будівництва високих геодезичних знаків.

Перед початком польових робіт керівники топографо-геодезичних підрозділів зобов'язані поставити до відома місцеві органи влади і передати їм у встановленому порядку схеми маршрутів пересування бригади геодезистів із зазначенням засобів пересування, планових строків проведення робіт на

маршрутах, також узгоджується місце проживання членів бригад, погоджуються вимоги по техніці безпеки, що пред'являються місцевими органами влади до проведення запланованих топографо-геодезичних робіт.

Перед виїздом на польові роботи начальник партії разом з інструктором по охороні праці зобов'язаний перевірити забезпеченість груп спорядженням, продуктами, засобами індивідуального і колективного захисту, дати всі необхідні вказівки керівникам бригад і встановити терміни завершення робіт. Термін проведення топографо-геодезичних робіт повинен плануватися, виходячи з конкретних умов і специфіки роботи.

Для регулювання відносин між працівниками і керівниками польових партій і експедицій на польовий сезон повинні встановлюватись тимчасові правила внутрішнього розпорядку баз, партій і експедицій. Правила внутрішнього розпорядку затверджуються керівниками експедицій за погодженням з профспілковими комітетами.

Геодезичні роботи поділяються на польові та камеральні.

Відповідальність за дотримання і виконання заходів з техніки безпеки і виробничій санітарії в окремих підрозділах проектних організацій несуть їх керівники.

Проектна організація повинна забезпечити робітників, зайнятих на вишукуваннях спецодягом і засобами індивідуального захисту. В відділах та експедиціях, пов'язаних з проведенням вишукувальних робіт, повинні бути аптечки для надання, при необхідності, першої медичної допомоги. Машини, механізми, обладнання, інвентар, інструменти і прилади до них, повинні відповідати характеру виконуваної роботи і знаходитись в справному стані.

Тимчасові робітники, зайняті на польових вишукувальних роботах, повинні проходити інструктаж по техніці безпеки на робочому місці.

Виконання всіх польових геодезичних робіт по встановленню меж пов'язане з використанням транспорту. Транспорт, що використовується для перевезення людей та вантажів повинен бути у справному стані, спеціально обладнаний надійно закріпленими лавками, сходами для посадки і висадки,

твердими металічними каркасами, надійно накритий тентами. До керування транспортним засобом допускаються особи, які мають на це право і які пройшли медичний огляд.

До виконання робіт на автомобільних дорогах дозволяється приступити після повного обладнання місця роботи всіма необхідними дорожніми знаками і огорожами. Місце проведення робіт при необхідності слід огороджувати штахетними бар'єрами установленого зразку, суцільно-дерев'яними щитами і дорожньо-сигнальними переносними знаками. При виконанні будь-яких геодезичних робіт на полотні автодороги на робітниках бригад повинні бути одягнені сигнальні оранжеві жилети.

До роботи на електронному тахеометрі допускаються особи, що пройшли спеціальну підготовку і ті, що здали перевірочний іспит на знання техніки безпеки і технології робіт на даній апаратурі.

При роботі з електронним тахеометром необхідно суворо керуватись інструкціями заводів-виробників по технічному обслуговуванню і техніки безпеки.

Перед початком робіт керівник бригади (виконавець) повинен перевірити правильність зборки приладів, наявності прилягання і надійності стяжки всіх фланцевих з'єднань. Забороняється працювати на несправній апаратурі. Акумулятори повинні поміщатись в дерев'яні ящики, пробки балок міцно закручуватись. Слід зберігати особливу обережність при роботі в сиру погоду і надійно оберігати від попадання вологи в електричні вузли і блоки приладів. Якщо прилад відсиріє, категорично забороняється протирати вузли і деталі ганчіркою, його потрібно просушити.

По закінченню польових топографо-геодезичних робіт геодезисти приступають до камеральних робіт. Камеральні роботи проводяться в приміщеннях із оптимальними параметрами мікроклімату. При виконанні камеральних робіт забороняється використання несправних приладів інструментів і технологічного обладнання, а також виконання робіт при відключенні контрольно-вимірювальних приладів.

Приміщення цехів камеральної обробки повинні забезпечуватись в достатній мірі первинними засобами пожежегасіння і пожежної сигналізації відповідно встановленого переліку.

Перед виконанням топографо-геодезичних робіт необхідно провести додатковий інструктаж з техніки безпеки з працівниками топографо-геодезичної партії.

5.3. Проект заходів по захисту населення від надзвичайних ситуацій та потенційно-небезпечних об'єктів різного походження

Події, при яких відбувається порушення нормальних умов життя і діяльності людей і які можуть призвести або призводять до загибелі людей та до значних матеріальних витрат, називаються надзвичайними ситуаціями.

До надзвичайних ситуацій, як правило, призводять аварії, катастрофи, стихійні лиха та інші події, такі як епідемії, терористичні акти, збройні конфлікти тощо. За характером походження подій, котрі зумовлюють виникнення надзвичайних ситуацій – надзвичайні ситуації техногенного, природного, соціально-політичного, військового характеру.

Найбільш ефективний засіб зменшення шкоди та збитків, яких зазнають суспільство, держава і кожна окрема особа в результаті надзвичайних ситуацій – запобігти їх виникненню, а в разі виникнення виконувати заходи, адекватні ситуації, що склалася. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій – це підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу (спостережень), експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

Зазначені функції запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру в нашій країні виконує Єдина державна система

запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 р. №1198.

Єдина державна система запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру (ЄДСЗР) включає в себе центральні і місцеві органи виконавчої влади, виконавчі органи рад, державні підприємства, установи та організації з відповідними силами і засобами, які здійснюють нагляд за забезпеченням техногенної та природної безпеки, організують проведення роботи із запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного походження і реагування у разі їх виникнення з метою захисту населення і довкілля, зменшення матеріальних витрат.

До аварій природного характеру можна віднести повені, так як на території району протікають середні річки.

Головною функцією органів державної виконавчої влади, адміністрації підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання у разі виникнення НС є захист населення та організація його життєзабезпечення. Основні заходи щодо захисту населення плануються та здійснюються завчасно і мають випереджувальний характер. Це стосується насамперед підготовки, підтримання у постійній готовності індивідуальних та колективних засобів захисту, їх накопичення, а також підготовки до проведення евакуації населення.

Для організації життєзабезпечення населення в умовах НС та організації робіт з ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих створюються Державні комісії з надзвичайних ситуацій – ДКНС. ДКНС діють при Кабінеті Міністрів України, в областях, містах, регіонах, як на постійній основі, так і у випадку виникнення НС. В районі теж створена ДКНС.

До її функції входить забезпечення постійної готовності до дій аварійно-рятувальних служб, контроль за розробкою та реалізацією заходів з попередження можливих аварій і катастроф. Усі завдання з ліквідації НС виконуються по черзі у максимально короткі строки.

Передусім вирішуються завдання щодо термінового захисту населення, запобігання розвитку чи зменшення впливу надзвичайної ситуації і завдання з підготовки та виконання рятувальних та інших невідкладних робіт.

Організація життєзабезпечення населення в умовах НС – це комплекс заходів, спрямованих на створення і підтримання нормальних умов життя, здоров'я і працездатності людей.

Цей комплекс включає:

- управління діяльністю робітників та службовців, всього населення при загрозі та виникненні НС;
- захист населення та територій від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха;
- забезпечення населення питною водою, продовольчими товарами і предметами першої необхідності;
- захист продовольства, харчової сировини, фуражу, вододжерел від радіаційного, хімічного та біологічного зараження;
- комунально-побутове обслуговування;
- медичне обслуговування;
- навчання населення способам захисту і діям в умовах НС;
- санітарну обробку;
- розробку і своєчасне введення режимів діяльності в умовах радіаційного, хімічного та біологічного зараження;
- знезараження території, споруд, транспортних засобів, обладнання, сировини, матеріалів і готової продукції;
- підготовку сил та засобів і ведення рятувальних та інших невідкладних робіт в районах лиха і осередках ураження;
- забезпечення населення інформацією про характер і рівень небезпеки, правила поведінки; морально-психічну підготовку і заходи щодо підтримання високої психологічної стійкості людей в екстремальних умовах;
- заходи, спрямовані на попередження, запобігання або послаблення несприятливих для людей екологічних наслідків НС та інші заходи.

Усі ці заходи організують державна виконавча влада, органи управління цивільної оборони при чіткому погодженні між собою заходів, що проводяться. Керівники підприємств, установ і організацій є безпосередніми виконавцями цих заходів.

З метою недопущення загибелі людей, забезпечення їх нормальної життєдіяльності у НС передусім повинно бути проведено сповіщення населення про можливу загрозу, а якщо необхідно, організовано евакуацію.

Сповіщення населення здійснюється усіма доступними способами: через телебачення, радіомережу, радіотрансляційну провідну мережу, спеціальними сигналами (гудки, сирени). Передбачається спеціальна схема повідомлення посадових осіб та осіб, задіяних у системі цивільної оборони.

ВИСНОВКИ

Реформа адміністративно-територіального устрою країни, формування нового планувального утворення – території об'єднаної територіальної громади, обумовлює необхідність зміни існуючої нормативно-правової бази, коригування функцій, повноважень і взаємовідносин нових суб'єктів господарювання.

Містобудівна документація (або документація з просторового планування) на місцевому рівні включає наступні види – комплексний план просторового розвитку території територіальної громади, генеральний план населеного пункту (включаючи план зонування), детальний план території. Містобудівна документація місцевого рівня є одночасно як містобудівною, так і землевпорядною документацією, та може розроблятися проєктною організацією, у складі якої є сертифіковані архітектори-містобудівники та інженери - землевпорядники.

1. В роботі детально розкрито законодавче підґрунття комплексного планування в контексті містобудівної документації. Встановлено, що просторовою складовою підґрунття успішного збалансованого розвитку об'єднаних територіальних громад виступає документація з просторового планування (містобудівна документація), яка визначається, регулюється та реалізується системою законодавчих і нормативно-правових актів у сфері містобудування (просторового планування).

2. Проаналізовано історичні аспекти розвитку просторового планування адміністративно-територіальних одиниць у розвинених країнах. Аналіз децентралізації цих держав показав, що більшість з них стикалися з необхідністю удосконалення адміністративно-територіального устрою у зв'язку з відсутністю бази для виконання відповідних повноважень та надання суспільних послуг належного рівня. Досвід європейських країн з приводу існування комплексу проблем в процесі децентралізації, дасть нам можливість необхідно завчасно їх врахувати та усунути.

3. Результатом реформи децентралізації в Україні на сьогодні, є - 1470 об'єднаних територіальних громад (з них – 410 міських, включаючи м. Київ, селищних- 433 і сільських - 627), які інтегрували 443 міста, 1960 селищ та 26261 сіл (без АР Крим). У Львівській області після проведеної реформи створено 7 районів, 73 територіальні громади (з них - 37 міських, 16 – селищних та 20 сільських).

4. З представленої інформації і розрахунків у кваліфікаційній роботі, можна з впевненістю говорити, що Куликівська ТГ є перспективною громадою з вигідним географічним розташуванням та інвестиційними можливостями а саме:

➤ у складі громади – 1 смт Куликів та 16 сільських населених пунктів (Артасів, Великий Дорошів, Віднів, Гребінці, Звертів, Костеїв, Кошелів, Малий Дорошів, Мервичі, Могиляни, Надичі, Нове Село, Перемивки, Смереків, Стронятин, Сулимів) на площі 114,2 км.кв з загальною чисельністю населення 11654 чол;

➤ площі сільськогосподарських угідь Куликівської ТГ в розрізі старостинських округів, що є у складі громади станом на 2021 рік вказують, що основне місце посідає рілля 46,7%.

➤ у досліджуваній ТГ під забудовою перебуває лише 6,5 % території, що свідчить, з одного боку, про невисоке антропогенне навантаження на неї, а з іншого – про незначну кількість і низьку щільність населення. Населені пункти становлять 29,5 % площі території громади. Саме цим можна пояснити відсутність у деяких населених пунктах (с.Віднів, с.Кошелів, с.Нове Село, с.Звертів, с.Могиляни, с.Мервичі с.Костеїв) генеральних планів.

➤ малий бізнес у громаді представлений переважно аграрними підприємствами у формі фермерських господарств, приватних підприємств і товариств з обмеженою відповідальністю, у власності яких перебуває відповідно 70,8 % ріллі (17 господарств), а решта (29,2 %) – у 7 приватних підприємств; активно функціонує фермерське господарство «Лелик» на площі більше ніж 700 га, яке розвиває рослинницький і тваринницький напрям.

5. На плані існуючого використання с. Перемивки і с. Смереків, що є у складі Куликівської ТГ нами встановлено обмеження використання території у межах визначених функціональних зон другого класу а саме: охоронної зони, санітарно-захисної та водоохоронної зони.

6. Установлено, що у просторовому аспекті пріоритетом для Куликівської селищної територіальної громади є розвиток зв'язку та інтеграції населених пунктів в одну громаду, вирівнювання рівнів їх розвитку. Передусім, це стосується містобудівної документації. Потребують коригування містобудівна документація з просторового планування на місцевому рівні, яка повинна містити принципові рішення з функціонального зонування території регіону за видами переважного використання, планувальної організації території, взаємопов'язаного комплексного розміщення основних об'єктів промисловості, транспорту та інженерної інфраструктури. охорони навколишнього природного середовища, формування національної екологічної мережі.

7. Розроблення документації з просторового планування, як нового цілісного документа на територію всієї громади слугуватиме підґрунтям для формування місцевого бюджету, фінансової бази для збалансованого розвитку громади, створення належної соціальної, інженерно-транспортної інфраструктури та повноцінного життєвого середовища.

Список використаних джерел

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.; Центр політико-правових реформ. К., Москаленко О. М., 2012. 212 с.
2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного й соціального розвитку України» [URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14)
3. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
4. Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII «Про інвестиційну діяльність» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
5. Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку» URL:– <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
6. Закон України від 20.09.2019 № 124-IX- «Про охорону земель» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-20#n374>
7. Закон України від 22.05.2003 № 858-IV «Про землеустрій» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
8. Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
9. Закон України від 28.04.2021 № 1423-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#n1474>
10. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
11. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
12. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>

13. Костишин О. О. Смолярчук М. В. /Деякі проблеми містобудівного планування. Вісник Львівського національного аграрного Університету: економіка АПК. Львів: Львів. нац. аграр. ун-т, 2017. №24 (2). С.89-94.
14. Костишин О.О. Концептуальні засади розвитку об'єднаних територіальних громад у системі державної політики. Економічний журнал «Інтелект ХХІ», 2019. № 2. С.44-48.
15. Куйбіда В.С., Негода В.А., Толкованов В.В. Збірник «Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи». – Київ: Вид-во «Крамар», 2009. – 170 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2012/10/Book_Reg_Rozv_ProstPlanuvan_final.pdf
16. Куц О.Є. Закордонний досвід оптимального співвідношення різних форм власності у комунальному господарстві / О.Є. Куц // Теорія і практика правознавства . – 2015. – Вип. 2 (8). – С. 1–13.
17. Планування та забудова територій. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>
18. Посібник з питань просторового планування для уповноважених органів містобудування та архітектури об'єднаних територіальних громад підготовлено радниками з просторового планування Групи радників з впровадження державної регіональної політики в Україні Програми «U-LEAD з Європою»: Тетяною Криштоп (Україна), Раймундом Рисем (Польща), Любіцею Кошелюк (Хорватія). <http://www.rdpa.regionet.org.ua/sp>
19. Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 № 1359-XIV «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14#Text>
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про містобудівний кадастр» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-п>
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 № 926 «Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації» - <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-rozroblennya-onovlennya-vnesennya-zmin-tazatverdzhennya-mistobudivnoyi-dokumentaciyi-926-010921>

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.2021 №654 «Про затвердження Класифікації обмежень у використанні земель, що можуть встановлюватися комплексним планом просторового розвитку території» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2021-%D0%BF#Text>

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 № № 926 «Про затвердження Порядку розроблення, уточнення, виправлення та затвердження містобудівної документації»- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-%D0%BF#Text>

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text>

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 № 2024 «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2024-98-%D0%BF#Text>

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 548 «Про затвердження Порядку проведення експертизи містобудівної документації» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2011-%D0%BF#Text>

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 559 «Про містобудівний кадастр» URL:– <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-%D0%BF#Text>

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 5.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

29. Сохнич А.Я., Богіра М.С., Стойко Н.Є. Державний контроль за використанням земель : навчальний посібник-практикум. Львів. – 2019. 120 с.

30. Формування обмежень та обтяжень у землекористуванні: навчальний посібник / Й.М. Дорош, О.С. Дорош. – Херсон: Грінь Д.С., 2017. – 650 с.

31. Як розробити комплексний план громади. Посібник для професіоналів. Київ – 2022, 140с.